

Universitätsbibliothek Wuppertal

Omnia Divini Platonis Opera

Plato

Basileae, 1551

Gorgias, vel de rhetorica

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-245](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-245)

tione superat dupla. Eiusmodi uero æqualitate quæ nõ numerantis more tantum pñderis uni tribuit quantum alteri, sed metientis ritu, neq; magis neq; minus quam cuiq; cõgruat tribuit unicuiq; ait cõcta seruari in hac etenim & iustitia dei in operibus suis, & hominis ad homines continetur. Vtrobique enim pro mensura capacitatis & meriti cuiq; distribuitur. His dictis asserit theologica fundamenta morum firmissimis esse rationibus cõfirmata. præcipue peius esse iniuriam facere quam pati, omnium uero pessimum cum iniuriam feceris, non dare poenas, quibus quasi medicamentis ab omnium maximo iniustitiæ morbo animus liberetur. Nullum enim detrimentum maius cogitari posse quam quod animo infertur à uitio, adeo ut quemadmodum homini cum omnino ægro corpore non expedit uiuere, ita neq; cum animo uitij ægro. Item non multifaciendam esse uitam in corpore, sed uirtutem, peiusq; esse seipsum flagitiosis hominibus ob morum similitudinem præstare per similem, quam ab illis interfici. Inter hæc monet ne res ullas quarum ignari simus, tractandas aggrediamur, præsertim grauiiores, maxime publicas. Omnino uero oratoriam parui facit, si nullam possit uel priuatim uel publice salutem afferre animo, sed corpori duntaxat rebusq; ad ipsum pertinentibus consulat. Deridet & eos, qui cum diu Reipub. tenuerint gubernacula, semper quidem ciuitatem externis bonis auxerint, animos uero ciuium temperantia & iustitia formare neglexerint: quod quidem solum sit legitimi gubernatoris officium. Concluditq; non modo non prodesse, sed obesse plurimum ciuitati gubernatores, qui fortuna potius quam animi bonis prospiciant. Præterea potentiam omnem sapientiamq; uiri in eo consistere, ut animam à peccatis erga deum & homines conseruet intemeratam. Nam huius quidem uite iacturam leuissimam esse, æternæ uero salutis esse grauissimam. Cæterum ut quæ de futuris uel uirtutum præmijs uel uitiorum supplicijs Plato affirmat, intelligas, scito Saturnum apud Platonem intelligi supernam intelligentiam, in qua sit uersum salis omnium lex atq; prouidentia circa omnium essentias & uias ordinesq; formarum. Huic autem subesse ordines tres præcipuos numinum, in quibus Saturnina prouidentia in tria potissimum officia distribuitur. Ex his quæ numina ad distribuendas essentias proprie subministrant, communi quodam Iouis nomine nuncupat. Quæ uero ad uitas suggerendas conferunt, appellatione Neptuni. Quæ ad formarum ordines disponendos, nomine Plutonis appellat. Prometheum uero numinum gradum his aliquanto inferiorem, qui formalem ordinem nature duntaxat rationali præsertim in hac uita distribuit. Deniq; tres Iouis filios, Asiæ, Europæ, Africæ iudices, tria uult intelligi numina ad id maxime ministra Iouis atq; Plutonis, ut formalis ordo iustitiæ in separatis à corporibus animis expleatur. His autem animaduerte diuinam legem debiles uitiorum maculas certis temporibus puniendo diluere, in debiles uero poenis sempiternis affligere. Quod quidem transmigrationem animarum per corpora sempiternam improbare uidetur. Quod autem dicit quondam errauisse iudices in uiuentibus iudicandis, duo nobis significat. Primum quidem non diuinum, sed humanum circa uirtutes & uitia iudicium decipi. Secundum uero, diuinam prouidentiam in seipsa præuidisse iudicia fore falsa si à uiuentibus in hoc corpore uiui iudicarentur. Ideoq; non ex quodam tempore, ut uerba sonant, sed ab æterno, iudicium post hanc uitam fieri statuisse. Interea memento animam uitiorum uirtutumq; affectiones & habitus secum ferre. Deniq; Socratem hæc penitus affirmare, nihilq; aliud expauescere, nisi eiusmodi animæ detrimentum, iudicisq; diuini conspectum. Propterea concludit in nullo certamine nobis acrius quam in hoc contendendum, ut purissimam iudici cuncta inspicienti animam offerre possimus: ceteraq; omnia quæ homines admirantur, esse penitus contemnenda, solaq; ex omnibus honoranda, quæ ad salutem animæ conseruant sempiternam.

GORGIAS PLATONIS, VEL DE RHETORICA.

CALLICLES, SOCRATES, CHAEREPHO, GORGIAS, POLVS.

Occasio
dialogi.
Prouerbiū,
Post festum
uenimus
tardius

IC ad bellum & pugnam cum itur ò Socrates ferunt esse cunctandum. S O. Nunquid post festum ut dici solet, uenimus tardiores. CAL. Equidem post festum mire iocundum. multa enim & præclara pauloante Gorgias nobis exposuit. S O C. Tarditatis huius causa hic Chærepho ò Callicles fuit: qui trahere nos moram in foro coegit. CHAER. Nihil id quidem incommodi ò Socrates fuerit. remedium enim adhibeo, cum mihi amicus sit Gorgias, qui siue nunc siue aliàs mauiis, nobis eadem demonstrabit. CAL. Quid ò Chærepho? num Socrates audire Gorgiam cupit? CHAER. Ob id ipsum certe aderamus. CAL. Quando igitur cunq; uobis ad me libuerit ingredi, licebit: apud me enim diuertit Gorgias, qui aperiet quod cupitis & explicabit. S O C. Bene loqueris Callicles. Sed num uellet in præsentia nobiscum differere? Cupio enim ab ipso percontari, quæ nam artis suæ uis sit & potentia, quid uel ipse

ipse profiteatur ac doceat. Caterarum uero rerum quemadmodum dicis expositionem nobis aliàs afferat. CAL. Haud molesta erit interrogatio Socrates. nam id quoque in sua demonstratione continebatur. Iussit ergo pauloante omnes qui intus aderant, ut quam quisque uellet quaestionem induceret, se singulis responsurum promittens. SOC. Rem certe præclaram narras. Itaque Chærepho interroga ipsum. CHAER. Quidnam interrogem? SOC. Quisnam ipse sit. CHAER. Quonam pacto dicis? SOC. Veluti si artifex calceorum foret, responderet certe se coriarium esse. an quod dico nondum etiam intelligis? CHAER. Intelligo sanè, & iam rogabo. Dic mihi ô Gorgia, num uere dicit Callicles te profiteri responsurum ad omnia, de quibus quilibet sciscitetur? GOR. Vere ait ô Chærepho. Nempe modo id ipsum prædicabam, atque adeo nihil noui à me quèquam multis annis percontatum esse dico. CHAER. Haud igitur difficulter respondes Gorgia. GOR. Licet huius rei Chærepho periculum facere. POL. Licet per louem, sed commodius in me si uelis ô Chærepho, nam Gorgias quidem iam in dicendo defessus mihi uideat, ut qui multa pauloante disseruit. CHAER. Quid tu Pole? Num accuratius te quàm Gorgiam responsurum arbitraris? POL. Quidnam uter respondeat interest, dum modo satis tibi fiat? CHAER. Nihil, quoniam uis responde. POL. Interroga. CHAER. Iam interrogo: si Gorgias eius artis peritus esset, quam frater eius Herodicus caller, quo ipsum nomine rectissime nuncuparemus? Nonne eodem quo illum? POL. Prorsus. CHAER. Medicum ergo uocantes rectè uocaremus? POL. Ita. CHAER. Si autem eam artem quam Aristopho filius Aglaophontis, aut frater eius, haberet perceptam, quem rectè ipsum appellaremus? POL. Certè pictorem. CHAER. Nunc autem cum artis alicuius peritus sit Gorgias, quem ipsum rectè uocabimus? POL. O Chærepho multæ quidem artes insunt hominibus ex peritiâ perite adinuētæ. Peritiâ enim efficit ut uia nostra per artem incedat: imperitiâ uero ut per fortunam temere circumuagetur. Illarum artium alij alias & alias aliter atque aliter consequuntur, optima uero optimi, quorum ex numero hic est Gorgias, arte pulcherrima præditus. SOC. Præclare quidem ô Gorgia uidetur Polus ad dicendum instructus. Veruntamen quod promisit Chærephonti, non præstat. GOR. Quid nam potissimum ô Socrates? SOC. Ad interrogationem quidem non satis respondisse mihi uidetur. GOR. At tu rursus si uoles ipsum rogato. SOC. Quod si tu Gorgia respondere mihi non dedigneris, à te ipso libentius quam à Polo quærerem. Constat enim Polum per ea quæ modo respondit, rhetoricæ quam uocant, magis quam disserendi arti operâ dedisse. POL. Quid ita ô Socrates? SOC. Quia cum interrogasset Chærepho cuius artis peritus esset Gorgias, laudasti tu quidem ô Pole eius artem, quasi quis eam uituperasset: quæ uero illa sit, non exposuisti. POL. Nonne pulcherrimam esse respondi? SOC. Prorsus quidem, sed nemo qualis ea esset, quærebat: sed quænam, & quæ oporteret Gorgiam uocari: quemadmodum prius quodammodo à Chærephonte fueras instructus, ac pulchre breuiterque illi tu respondebas. Nunc ergo eadem ratione dicas, quænam ars, & quem Gorgiam sitinus appellaturî, immo uero tu Gorgia nobis ostende quem nominari te deceat, & cuius artis peritum. GOR. Rhetoricæ ô Socrates. SOC. Rhetorem ergo te appellare debemus? GOR. Et bonum quidem, si me, quod iactò esse, ut ait Homerus, nominare uelis. SOC. Volo equidem. GOR. Nomina ergo. SOC. An dicemus alios quoque te facere posse? GOR. Hæc equidem non apud uos solum, uerum etiam apud omnes profiteor. SOC. Sed nunquid uelles Gorgia quemadmodum incepimus disputationem peragere: partim quidem interrogando, partim etiam respondendo, prolixitatem illam uerborum qua uti cœperat Polus in aliud tempus referuans? Verum quod mihi promiseris obseruato, atque ad interrogata quam breuissime respondeo. GOR. Sunt quidem ô Socrates quædam longioribus uerbis necessario exequenda, operam tamen dabo ut quam breuissime tibi respondeatur. Hoc ipsum namque ex his est quæ profiteor, neminem compendiosius me rem eandem explicare posse. SOC. Hac mihi Gorgia opus est breuitate, hancque mihi comonstres oro: copiam uero aliud in tempus differo. GOR. Faciam equidem ut neminem dicas unquam te audiuisse me breuiorem. SOC. Age iam rhetoricæ artis te habere scientiam dicis, aliosque posse rhetores facere: ipsa uero rhetorica circa aliquid uersat, ueluti textoria circa uestium confectionem. Nonne? GOR. Ita. SOC. Nonne & Musica circa melodiam perfectionem? GOR. Sanè. SOC. Per louem ô Gorgia responsiones hæc tuæ

Ad quacumque
interrogatione se re-
sponditur pro-
fessus est
Gorgias

Peritiâ ars,
imperitiâ
fortuna se-
quitur

Musica cir-
ca melodiâ
perfectionem
uersatur.

mirifice me oblectant, quādo eas quā breuissimis absoluis. GOR. Spero me tibi in hoc
 uoto satisfacturum tuo. SOC. Recte ais. Sed & de rhetorica similiter responde: quorum
 nam scientia sit. GOR. Sermonum. SOC. Qualium ō Gorgia sermonum? Num eorum
 qui ostendunt qua uictus ratione aegrotantes conualescere possint? GOR. Non. SOC.
 Non igitur circa sermones omnes uersatur rhetorica. GOR. Nequaquam. SOC. Verun-
 tamen circa eos qui dicendi facultatem praestant. GOR. Proculdubio. SOC. Nunquid
 rhetorica in quibus dicendi, in eisdem & intelligendi uim praebet? GOR. Quid ni? SOC.
 Nonne medicina de qua modo dicebamus, efficit ut aegrotantium curationem & intelli-
 gere, & differere etiam de ea queamus? GOR. Necessesse est. SOC. Et medicina igitur ut ap-
 paret circa sermones uersatur. GOR. Sic est. SOC. Eos uidelicet qui ad morbos perti-
 nent. GOR. Maxime. SOC. Nonne & gymnastica circa sermones est de bona malae
 corporum habitudine? GOR. Certe. SOC. Atqui & aliae artes ō Gorgia eadem ratione se
 habent. Quaelibet enim earum uersatur circa sermones eos qui ea de re habentur in qua
 ipsa occupari solet. GOR. Apparet. SOC. Cur ergo artes alias non appellas rhetoricas,
 cum circa sermones sint? siquidem hanc ipsam quae sit circa sermones rhetoricam consti-
 tuis. GOR. Quia caeterarum quidem artium scientia omnis ō Socrates circa manuarum o-
 pera actionesque huiusmodi, ut ita dixerim, uersatur. Rhetorica uero nullū est opus eius-
 modi, sed omnis actio eius atque potestas in dicendo consistit. Vnde rhetoricā esse artem
 circa sermones arbitror, idque recte dicere me affirmo. SOC. Intelligo quam uelis eam di-
 cere, forte uero clarius comprehendam. Sed responde: sunt nobis artes, an non? GOR.
 Sunt. SOC. Ex omnium numero artium alias esse arbitror, quae in opere plurimum uer-
 santur, uerbis autem parum admodum indigent: alias uero quae nullis, sed etiam per silen-
 tium perfici possunt: queam admodum ars pingendi, & statuarum & aliarum multarum. Ex talium nu-
 mero negare uideris esse rhetoricā. GOR. Recte admodum Socrates accipis. SOC. Aliae
 praeterea artes sunt quae uerbis totum peragunt: opere uero aut nullo, ut ita dicam, aut
 certe per exiguo opus habent. Qualis est arithmetica, computatoria, geometria, & tessera-
 rum talorumque ludus, & aliae multae artes: quarum quaedam uerba actionibus ferme adaequant:
 plurimae ipsae etiam superant, atque omnino omnis earum actio ac uis in eiusmodi uerbis con-
 sistit. Talem aliquam uideris mihi rhetoricam dicere. GOR. Et uere uideor. SOC. Attamen
 harum nullam arbitror te rhetoricam appellare, quamuis dixeris artem in dicendo uim ha-
 bentem esse rhetoricam. Nam si quis cauillari uellet, sic argumentationem susciperet. Er-
 go arithmetica rhetoricam nuncupas? Non opinor tamen te uel arithmetica uel geo-
 metriam rhetoricam dicere. GOR. Vere putas Socrates, & recte quae dico capis. SOC.
 Age nunc & tu responsionem quam petebam perfice: cum rhetorica sit ex earum nume-
 ro artium quae ut plurimum uerbis utuntur, sint uero & aliae tales, conare nobis exprime-
 re, quae nam ars & circa quid in dicendo uim praecipua habeat rhetorica. Veluti si quis in
 artibus quas supra commemorabam, me interroget, quanam illarum diceretur arithmeti-
 ca: responderem utique ueluti tu modo aiebas, eam esse earum ex artium numero, quae uer-
 bis plurimum assequuntur. Ac si rursus percontaretur, circa quid uersatur, dicerem circa pa-
 ris imparisque cognitionem, quot utraque sint. Quinetiam si requirat iterum, computatoriam
 uero artem quam appellem, respondebo hanc quoque inter eas artes connumerari, quae to-
 tum uerbis absoluunt negocium. Rursus si roget circa quid uersatur, respondebo eorum
 more qui decreta conscribunt in populo: uidelicet computatoriam per caetera quidem ab
 arithmetica nihil differre. Nempe circa idem utraque, par scilicet atque impar uersatur: sed in
 hoc dissimiles, quoniam computatoria consideret par & impar, quam & ad se & inuicem
 quantitatis conficiant summam. Praeterea si quis me dicente astronomiam in earum arti-
 um genere collocari quae totum uerbis absoluunt, rursus percontaretur circa quid potis-
 simum tendant astronomiae uerba: subijcerem circa astrorum motum solisque & lunae: qua
 inuicem ratione illorum se habeant cursus. GOR. Recte profecto ō Socrates responde-
 res. SOC. Age iam & tu ō Gorgia, profecto rhetorica ex illis est artibus quae uerbo tractant
 omnia & perficiunt. Nonne? GOR. Profecto. SOC. Dic ergo quid ex omnibus id sit po-
 tissimum, de quo hi sermones habentur, quibus utitur rhetorica? GOR. Maxima & opti-
 ma rerum humanarum negocia. SOC. Atqui & hoc quoque ambiguum est Gorgia, nec
 ullo modo clarum. Arbitror equidem te cantilenam illam quae circum in conuiuijs canitur au-
 diuisse

diuisse, in qua cantores ita connumerant: Optimam rem esse omnium prosperam esse ualitudinem, Secundo egregiam formam, Tertio diuitias, ut ipsius poetæ uerbis utar, nulla fraude quaeritas. GOR. Audiuī sanē, sed quorsum hæc. SOC. Quoniam subito tibi rerum quæ in ea cantilena laudantur artifices occurrerent, medicus uidelicet & pædotriues, & nummator. primusq; statim diceret medicus. Decipit te Gorgias ô Socrates. Non enim ars eius ad maximum hominū bonum spectat sed mea. Vbi si ego ab eo quisnam sit ipse perquiram, diceret fortē esse se medicū, quid ais ergo? An tuæ artis opus maximum est bonum? Quid nī? responderet: cum opus eiusmodi sanitas sit, nihil uero sanitate sit præstantius. Post hæc forsitan pædotriues uehementer admiratur num plus inesse boni in tua q̄ in ipsius arte comprobare possis. quem si ego rogarem: & tu quis es? quod tuum est opus? Pædotriues sum diceret: est autē meæ professionis corpora hominū formosa robustaq; reddere. Deinde uero nummator cæteros, ut puto, contēnens sic obijciat. Animaduerte Socrates an diuitijs excellentius ullum esse bonum existimes, uel apud Gorgiam uel apud alium quemlibet. eum ego in hunc modum rogarem. Tu ne ergo tanti boni es autor? Esse uero se affirmaret. Quisnam es ergo? nummator sum. quid uero? putas? ne summū hominibus bonum esse diuitias? Quid nī putem? inquiet. Ego uero ita subjiciam. Hic tamen Gorgias contendit artem suam maioris boni causam esse q̄ tuam. Constat itaq; eum post hæc interrogaturum, Quidnam istud est bonum? demonstrat ipsum Gorgias. Quamobrem age mi Gorgia, finge te & ab illis & à me sic esse interrogatum, atq; responde: quidnam est istud quod ipse maximum hominibus bonum esse censes, teq; autorem eius esse profiteris. GOR. Quod est ô Socrates maximum reuera bonū, & causa ut & ipsi liberi simus, & cæteris in nostra pascim Repub. dominemur. SOC. Quid ergo istud esse dicis? GOR. Possē uerbis persuadere, & in iudicio iudicibus, & in consilio consulentibus, & in concione cōcionantibus, atq; in alia qualibet congregatione ciuili. Iam uero ob huiusmodi facultatē seruiet tibi medicus, seruiet pædotriues: quinetiam ipse nummator, non sibi sed alteri, id est tibi dicendi & uulgū persuadendi arte prædito, diuitias suas cumulauisse cōperietur. SOC. Nunc mihi uideris quam artem iudicas esse rhetoricam proxime ostendisse. Ac si recte te capio, artem persuasionis effectricem ais esse rhetoricam, eiusq; omnem diligentiam & summam in hoc finiri? An quicquam amplius habes, quod de artis istius facultate referre possis, q̄ ut persuasionem audientium animis afferat. GOR. Nihil aliud habeo Socrates, sed abunde mihi desinisse uideris. Hęc enim eius est summa. SOC. Audi ô Gorgia: certum habeto, si quis alius cum alio disputet, uolens id ipsum nosse de quo differitur, me quoq; ut mihi met persuadeo, esse talem. iudico autem merito te quoq; ita affectum. GOR. Quorsum hæc? SOC. Dicam nunc: haud equidē satis aperte cognosco quæ nam sit quibus ue de rebus illa quam dicis à rhetorica proficisci persuasio. Et quamuis suspicer quam & de quibus ipse dicere constitueris, nihilominus abs te requiram, quam dicas persuasionem & quibus de rebus à rhetorica fieri, sed & causam huius rei quæ sit quamuis iam ipse suspicer, nihilominus tamen à te petam, potius quam ipse exprimam: profecto non tui causa sed sermonis ipsius, quo ita procedat, ut maxime nobis id de quo agitur, explicet. Attende itaque num iuste rursus interrogare te uidear. ueluti si percontatus essem, quisnam pictorum sit Zeusis: tuq; respondisses animalia pingens: nōne iuste peterem, qualia potissimum animalia & quo pacto pingat? GOR. Iuste admodum. SOC. Num propterea quia & alij sunt pictores, alia similiter animalia multa pingentes? GOR. Ob hoc ipsum. SOC. Quod si alius nullus præter Zeusim pingeret, recte undiq; respondisses. GOR. Quid nī? SOC. Age iam & rhetorica dicas utrum sola hæc uideatur persuadere, an alia quoq; artes. Eiusmodi uero quidpiam dico: quisquis aliquid docet: utrum quod docet idem etiā persuadeat nec ne? GOR. Persuadet profecto. SOC. Rursus autem in eisdem artibus quas pauloante commemorabamus, ita consideremus. Arithmetica nōne quæcunq; ad numerū pertinent, docet: arithmeticusq; similiter? GOR. Proculdubio. SOC. Nōne & persuadet? GOR. Certe. SOC. Ergo & arithmetica persuasionem efficit. GOR. Apparet. SOC. Proinde si quis interrogauerit quam persuasionem, & circa quid efficiat, respondebimus, præceptoriam uidelicet circa par & impar, quot utraq; sint. Poterimus similiter cæteras quoq; artes quas modo referebamus, ostendere persuasionis effectrices esse & cuius et circa quid

Optimū bene ualere
Secundū formosum esse
Tertiū habere diuitias
nulla fraude quaeritas

Altera definitio Rhetorices mala

Traslatio disputationis

maxime, nonne? GOR. Ita. SOC. Quamobrem non sola rhetorica persuasionis est artifex. GOR. Vera narras. SOC. Cum ergo non sola id faciat, sed & artes alia, haud iniuria, quod de pictore, si deinceps de rhetorica quoque percontaremur: qualis persuasionis, & circa quid effectrix sit rhetorica, percontaremur, nonne iusta tibi uideatur interrogatio? GOR. Mihi quidem. SOC. Responde igitur o Gorgia, quando quidem tibi uideatur. GOR. Huius equidem o Socrates magistram dico rhetoricam quae in iudicijs coetibusq; alijs ut paulo ante dicebam, atq; de iustis & iniustis adducitur. SOC. Atqui & ipse persuasionem hanc te dicere suspicabar. sed ne admireris si deinceps tale aliquid te rursus interrogauerim, quod quamuis uideatur esse perspicuum tamen repetam. nam ut dixi, non tui causa id requiro, sed ut disputatio suo quodam ordine peragatur: ne assuescamus subintelligendo ea inuicem quae forent discutienda praeripere. GOR. Et recte quidem facere mihi uideris. SOC. Age uero & hoc consideremus. num uocas aliquid discere? GOR. Voco. SOC. Quid rursus? aliquid credere? GOR. Et hoc. SOC. An igitur discere idem quod credere esse putas, idemq; disciplinam atq; credulitatem, an aliud? GOR. Aliud equidem esse arbitror. SOC. Recte quidem putas. Hinc uero cognosces: si quis enim percontetur est ne credulitas quaedam falsa & quaedam uera, ut arbitror consentires. GOR. Certe. SOC. Quid uero? scientia est uera & falsa? GOR. Nequaquam. SOC. Constat igitur non esse idem. GOR. Constat. SOC. Veruntamen & illis qui didicerunt, & illis qui creditur, iam est persuasum. GOR. Sic est. SOC. Vis ne ergo duas persuasionis species esse ponamus, quarum altera quidem absque scientia praestat fidem, altera uero scientiam? GOR. Prorsus. SOC. Vtram uero persuasionem affert rhetorica in iudicijs alijsq; coetibus de iustis iniustis uel rebus? Num ex qua homines absq; scientia credant, an ex qua sciunt? GOR. Perspicuum est ex qua audientes ad fidem adducantur. SOC. Itaq; ut uideatur, rhetorica persuasionis eius est artifex quae credulitatem potius quam doctrinam circa iustum uel iniustum praestat. GOR. Certe. SOC. Orator ergo non docet in iudicijs alijsq; turbis iusta, & iniusta, sed fidem duntaxat inducit. Neque enim posset turbam tantam res tam grandes tam breui tempore edocere. GOR. Non certe. SOC. Age iam quid de rhetorica dicendum sit, uideamus. Ego enim nondum satis quid dicturus sim intelligere possum. quando enim publice de medicorum electione tractabitur: aut de nauium aliarum uel rerum opificibus eligendis, tunc forte consultare ad oratorem non pertinebit. Patet enim in huiusmodi electionibus peritissimum quencq; eius artis eligendum esse, neq; rursus cum de construendis muris, uel portuum dispositione, uel nauium apparatu consultabitur: oratoris officium erit consulere, sed architecti. Quinetiam neq; cum de eligendo imperatore, aut de exercitu aduersus hostes instruendo, aut de occupandis locis deliberabitur: sed ad duces exercitus consultatio pertinebit, ad oratores uero nequaquam. Quid ad haec dicis Gorgia? Nempe cum & rhetor esse profitearis, & alios posse rhetores facere, praestat nimirum ea quae tuae artis sunt a teipso sciscitari atq; accipere. Et me quidem nunc rem tuam agere putato. Fortem enim inter eos qui intus sunt adest aliquis qui discipulus tuus esse cupiat: quales ego quosdam & quidem frequentes sentio: quos haec a te querere forte deterret pudor. A me ergo rogatus ab illis quoq; hunc in modum interrogari existimato. Quidnam reportabimus si in tuam nos tradiderimus disciplinam? quibus de rebus Reip. consulere poterimus: nunquid de iusto solum & iniusto? an praeterea de his quae modo Socrates adducebat? Da operam ergo Gorgia ut his respondeas. GOR. Conabor equidem omnem tibi rhetoricae facultatem planius explicare, ipse enim perbelle ad id nos deduxisti. Scis utiq; haec naualia & moenia Athenarum portusq; dispositionem partim Themistoclis, partim Periclis non opificum consilio esse constructa. SOC. Feruntur haec o Gorgia de Themistocle. Periclem uero ipse audiui de muro medio construendo ciuitati persuadentem. GOR. Praeterea quoties de electionibus quas tu modo referebas deliberatur, uides oratores ipsos consulere, eorumq; in his rebus praeferrere sententias. SOC. Haec equidem admirans iam dudum a te de rhetoricae potestate perquiro. Nam haec cogitanti mihi diuina quaedam potestatis eius magnitudo uideatur. GOR. O si cuncta eius artis perspecta essent tibi Socrates cernas profecto hanc omnes, ut summam dicam, sub se uires ac facultates complecti, cuius quidem rei magnam tibi afferam argumentum. Saepem iam cum fratre meo alijsq; medicis ad aliquem agrotantium ingressus, cum ille uel pharmacum nollet bibere, uel secundum uendum ue

Peruasio
duplex
concluditur
Rhetorica
persuadere
solum non
docere

ib. ostendit
amorem

gr
lib
nio
si &
tum
do d
uos a
trah
mus.
mih
pona
nesci
truer
lit Go
detr
placet
in tuis
te, si qui
probab

dum te se medico non permetteret, neque persuaderi posset à medico: ego persuasi non alia quam rhetoricæ facultate. Quo magis assero, siquam urbem rhetor accesserit atque medicus, certeturque inter eos uerbis in cōcione uel in alio quouis cœtu, uter sit pro medico eligendus, rhetor an medicus, fore ut medicus quidem nusquam appareat; eligatur autem si modo uelit, dicendi peritus. Eademque ratione si aduersus alium quemuis artificem rhetor decertet, obtinebit ut ipse potius quam alius quicumque tandem sit eligatur. Nihil enim est de quo non maiori cum persuasione rhetor quam quisquam artificum uulgo loquatur. Potentia ergo artis huius tanta est atque talis, decet tamen ita rhetorica uti quemadmodum & omnia alia facultate certandi. Neque enim is quis pugnis lacertis uel & armis ita pugnare didicerit ut amicis & inimicis superior possit euadere, ob hos aduersus omnes æque certare debet, ut amicos etiam percussat, pungat, occidat: nec etiam per Iouem si quis palaestra exercitatus pugil corporis robur acquirat, deinde parietes aut aliquem alium domesticorum & amicorum pulset: propterea paedotriuas & eos qui armis pugnare docent, odio habere, & ex urbibus expellere decet. Illi enim hæc tradiderunt, ut hæc ubi didicissent, contra hostes & eos qui inferrent iniuriam uterentur, auertentes uidelicet non inferentes. Nonnulli uero hæc peruertunt ac robore arteque abutuntur: sed non propterea qui docuerunt improbi sunt iudicandi, neque ars culpanda malaque habenda, sed meo quidem iudicio qui sinistre utuntur: eadem quoque de rhetorica ratio est. Potest enim aduersus omnes & qualibet de re orator dicere, adeo ut apud multitudinem facile admodum de re qualibet persuadendo fiat superior. At uero si quisquam adeptus rhetoricam deinde iniuste parta facultate utatur, non eum qui docuit odisse atque urbe expellere decet: ut qui ad iustum usum tradiderit, hic uero in partem contrariam sit usus. Quapropter eum qui abutitur odisse, in exilium mittere & interimere etiam par est: præceterum uero nequaquam. Mos Socratis in disputatione

SOC. Arbitror te Gorgia multis disputationibus interfuisse, idque in eis iam cōpertum habere, eos uidelicet qui inter se disputant, haud facile posse cum discipulis scirepare cœperint, sic abire rem ipsam definientes, ut se inuicem solum doceant atque discant: sed si de aliquo cōtendant, neque cōcedant alter alteri, ut uel uere uel perspicue loquantur, excalescunt, & per inuidiam dictum putant, certantes simul, non autem quod erat propositum perquirentes. Nonnunquam uero tandem adeo turpiter discedunt cum iurgijs mutuisque maledictis, ut etiam poeniteat pigeatque auscultantes quod eiusmodi homines audiendos putauerint. Sed quorsum hæc dices, quoniam non mihi uideris satis nunc cōsentanea & cōsona dicere his quæ prius de rhetorica protuleras. Vereor tamem arguere, ne me arbitreris non tam rei declaranda, quam tui gratia decertare. Quod si ex eorum numero es, eorum sum ego, libenter abste te que institui perquiram, si minus, dimittam. Verum si quorum ego ex numero sum quæras, respondebo ex his qui libenter redargui patiuntur, si quid falsum ineptum dicant, libenter etiam redarguunt, si quid ab alio minus uere dicant, quibusque non minus reprehendi quam reprehendere gratum est. Tanto enim maius id esse bonum existimo, quanto maius bonum est maximo quodam liberari malo, quam alios liberasse. Nihil enim tam perniciosum hominibus arbitror quam opinionem falsam, in his uidelicet rebus de quibus presens à nobis sermo est institutus. Itaque si & te esse tale affirmas, age disputemus: si uero dimittendum censes, dimittamus iam, ceterumque soluamus. Malum maximum hominibus opinio falsa

GOR. Dico profecto o Socrates me quoque eiusmodi esse, qualem modo describebas: sed forte aliorum qui adsunt, ratio est habenda. Iam dudum enim antequam uos accederetis, his multa narraui. Et nunc forte si disputare pergamus, mora longior protrahetur. Quamobrem cauendum est ne hos dum aliud facere quippiam instituunt, detineamus. CHAE. Clamorem Gorgia & Socrates dissertationi huic interesse cupientium auditis, mihi certe nullum negotium tanti sit ut disputationi huic à uobis instituta quid aliud anteponam. CAL. Per Iouem o Charepho ego quoque cum multis disputationibus interfuerim, nescio an unquam æque ac nunc fuerim delectatus: ideoque etiam si diem totam disputando contriuerint erit mihi pergratum. SOC. Atqui o Callicles quantum ad me attinet, nihil modo uelit Gorgias obstabit. GOR. Turpe quidem o Socrates deinceps mihi fuerit, si disputationem detrectem: præsertim cum ab initio iusserim omnes de quo quisque uellet interrogare. Itaque si placet presentibus, disputa & quicquid libuerit percortare. SOC. Audi iam o Gorgia que in tuis uerbis admirer. Forte enim cum tu recte dicas, ego secus accipio. ais rhetorem posse te, si quis à te discere uelit, efficere. GOR. Aio equidem. SOC. Non ut de omnibus in turba probabiliter dicere ualeat docendo sed suadendo. GOR. Ita prorsus. SOC. Addebas præterea

terea rhetoricū de sanitate plus quā medicū persuadere. GOR. Dixi profecto, sed in turba.
 SOC. Idem est itaq; in turba, quod inter ignorātes. Nunquā enim apud eos qui sciūt, magis
 quā medicus de sanitate persuaderet. GOR. Vera narras. SOC. Nōne ergo si plus quā medi-
 cus persuadēdo ualebit, sciētia etiā prāditū persuasionē superabit. GOR. Omnino. SOC.
 Ipse tamen nō medicus. GOR. Nō. SOC. Ac si nō medicus, ergo & inscius eorū quæ intel-
 ligit medicus. GOR. Proculdubio. SOC. Quare imperitus sciente apud nesciētes facilius
 persuadēbit, quando rhetor medicū suadendo excellit. ita ne sequit. GOR. In his certe ita
 sequitur. SOC. Nōne in ceteris quoq; artibus rhetor atq; rhetorica se habet similiter: ut
 ad rhetoris facultatē nihil attineat cuiusmodi res sit nosse, sed artem quandā sic ad persua-
 dendum excogitare, ut apud imperitos magis scire quā ipsi rerum singularū artifices appa-
 reat. GOR. Nōne magna est hęc facultas: eos uidelicet qui alias nunquā artes attigerint,
 sed hanc solam, nihil tamen alijs cognitionē esse inferiores. SOC. Vtrum orator ob hanc
 unā facultatē ceteros excellat uel superet ipse, paulo post inquiremus, si quid cōducere
 disputationi uidebit. Nunc autē hoc prius cōsideremus, an in iusto & iniusto, honesto &
 turpi, bono & malo, ita cōparatus sit orator, quēadmodū in salubrib; atq; alijs quæ ad ali-
 as artes attinent ceteri: ut scilicet utrū bonū ne an malū sit quidpiā ignoret, pulchrumq;
 uel turpe, aut iustū uel iniustū: persuasionē uero quandā ita de rebus huiusmodi machine-
 tur, ut ignorās ipse inter imperitos scire magis quā scientes uideat: an fortē necesse est hęc
 eum nosse, oportetq; hac facultate iā parta ad te perficisci qui sit futurus orator. Quod si hu-
 iusmodi rerū sciētia nō afferat secū, tu quidē prāceptor rhetoricę talia nō docebis: nō enī
 tui id est officij hęc ut doceas: efficiēs autē ut uulgo rerū esse eiusmodi uideat peritus, cū
 nesciat: appareatq; bonus cū sit minime. An omnino rhetoricā docere nō poteris, nisi pri-
 horū ueritatē fuerit cōsequutus: aut quo se modo hęc habēt Gorgia: precor per louē ut
 quēadmodū pauloante cœpisti rhetoricę nobis tandē potestātē aperias. GOR. At enī si
 fortē quis ignoret, eū a me percepturū ea arbitror. SOC. Subliste, recte enī dicis: si quē tu
 rhetorē feceris, oportet eū iusta iniustaq; scire uel anteq; ad te accedat, aut postea a te per-
 discere. GOR. Omnino. SOC. Quid uero: qui ea quæ ad fabricā spectant didicerit, nōne fa-
 ber est. GOR. Est. SOC. Et qui musicā, musicus. GOR. Ita. SOC. Et qui ea quæ ad medici-
 nam pertinet, medicus. Atq; in ceteris eodē pacto: quisquis didicerit aliquid, talis euadit
 qualē cuiusq; sciētia reddit. GOR. Omnino. SOC. Nōne igit per hęc rationē iustus erit qui-
 cunq; iusta didicerit. GOR. Maxime. SOC. Iustus autē iusta facit. GOR. Ita est. SOC. An nō
 ergo necesse est rhetorē esse iustū: iustū uero uelle iusta agere. GOR. Apparet. SOC. Nū-
 quā ergo uolet iustus iniuriā facere. GOR. Nunquā. SOC. Rhetoricū quidem necesse est ex
 prācedēti ratione iustū esse. GOR. Necesse. SOC. Reminiscere te pauloante dixisse nō o-
 portere pēdotriuas criminari atq; expellere: si quis pugil certamine pugilatorio male uta-
 tur inferatq; iniuriā: atq; eodē pacto, si quis orator iniuste utat rhetorica, nō illū qui docue-
 rit esse accusandū & expellendū, sed iniusta agentē, neq; rhetorica recte utentē. Dicta ne
 hęc sunt, an nō. GOR. Dicta. SOC. Nūc autē ipse orator nunquā uidet facturus iniuriā.
 GOR. Nunquā. SOC. Atqui in superiorib; dictū est, circa sermones uersari rhetoricā, non
 de pari quidē & impari, sed de iusto atq; iniusto. GOR. Certe. SOC. Ego igitur cū tu hęc
 diceres, rhetoricā nunquā esse rem iniustā existimaui: quæ semper de iustitia uerba face-
 ret. Postq; uero paulopost diceres, si orator iniuste rhetorica uteret: statim admiratus, at-
 que ratus nō esse cōsentanea inter se quæ abs te dicebant, hūc protuli sermonē: ut si redar
 qui nō inutile fore putares, ueluti ego puto, operæ precii foret ut differerem: sin minus,
 dimitteremus. Deinde uero re propius pēsiculata, ut te nō latet, in cōfesso fuit, fieri non
 posse ut rhetor rhetorica utat iniuste, uelitq; iniuriā inferre. Ad hęc autē satis qua ratione
 se habeāt discernēda, per canē Gorgia nō parua opus fuerit diligētia. POL. Etiam ne autē
 sic de rhetorica statuis, ut nūc ais, an aliter: an magis putas Gorgia pudore quodā addu-
 ctum cōcessisse tibi rhetorē iusta, honesta, & bona etiā nosse: tum si quis earū rerū imperi-
 tus ad ipsum accedat, eum se esse docturū. Ex qua forsitan cōcessione deinde contrariū
 aliquid in disputādo sequutū est. Hoc tu quidē nimium studiose captas o Socrates, dum
 interrogando ad huiusmodi respōsa perducis. Nam quē arbitraris negaturū fuisse tibi iu-
 sta se scire, aliosq; esse docturū. Verū magna rusticitas est ad hęc interrogādo deducere.
 SOC. Ob hanc ipsam causam pulcherrime mi Pole amicos nobis & filios comparamus:

ut

ut si quando in senectute peccemus, iuniores uos presentes uitam nostram & uerbis & operibus corrigatis. Et nunc si quid me & Gorgiam in disputando fefellit, ipse presens emenda. Sic enim debes, atque ego lubens tibi permitto, ut si quid eorum quae concessa sunt, non recte concessa putes, id tuo arbitratu permutes, dummodo mihi id unum deuites.

POL. Quid hoc o Socrates? SOC. Prolixitatem sermonis illam quam ab ipso disputationis initio inceperas. POL. Quid ita? nonne mihi quantum uolueris loqui licebit?

SOC. Graui nimium iniuria afficeris o Pole, si profectus Athenas ubi totius Graeciae maxima est loquendi libertas, solus ipse hoc in loco potestatem loquendi pro arbitrio non haberes. At est diuerso, uidelicet si te prolixo loquente, neque uolente ad interrogata respondere, non liceret abire mihi, teque audire nolle: nonne ego quoque grauiam paterer, si non abire mihi, tuaque orationi auscultare nolle permittat potestas? Verum si qua tibi disputationis huius est cura, eamque corrigere uoles, quemadmodum modo dicebam, retractans quod tibi retractandum uidetur, rogansque uicissim atque respondens, ut ego Gorgiasque fecimus, redargue me, ac te redargui patiare. An autem te quoque scire, quae & Gorgias se scire profitei, affirmas? POL. Dico equidem. SOC. Et iubes ut de quo quisque uelit, a te quaeratur, tanquam ab homine qui respondere sciat? POL. Certe. SOC. Nunc ergo alterutrum tuo arbitratu facias, uel quaere, uel responde. POL. Faciam equidem, atque mihi responde o Socrates: quando Gorgias circa rhetoricam tibi non satisfacit, tu ipsam quam esse dicis? SOC. Interrogas ne quam artem esse putem? POL. Id ipsum. SOC. Nullam o Pole, ut uera tibi loquar. POL. Quid igitur tibi uidetur esse rhetorica? SOC. Res quam tu dicis fecisse arte in eo libro quem nuper legi. POL. Quidnam dicis? SOC. Peritiam quandam. POL. Peritia ergo tibi uidetur esse rhetorica? SOC. Mihi quidem, nisi tu aliud dixeris. POL. Cuius uidetur rei peritia? SOC. Gratiam quandam uoluptatemque pariendi. POL. Nonne igitur pulchrum quiddam existimas esse rhetoricam, cum apud homines comparare gratiam possit? SOC. Quid o Pole? audiui iam quid illam esse dicam, quid deinceps interrogas utrum pulchram esse putem? POL. Nonne te audiui dicentem esse peritiam quandam? SOC. Vis ne igitur quando quidem gratiam magnificas, paulum quid mihi gratificari? POL. Volo. SOC. Interroga me nunc, quam artem esse coquinariam putem. POL. Ecce interrogo: quamnam ars coquinaria est? SOC. Nulla. POL. At quid? SOC. Peritiam quandam esse dico. POL. Quanam peritia est? SOC. Gratiam uoluptatemque pariendi. POL. Idem ne est coquinaria atque rhetorica? SOC. Nullo pacto, sed eiusdem studij particula. POL. Cuius studij? SOC. Vereor ut sit durius ueritate dicere Gorgiae causa, ne forte me suum uituperare studium arbitretur. Ego enim utrum haec rhetorica sit quam Gorgias exercet, nescio: nam ex hac disputatione nihil nobis patefactum est, quid tandem ipse putes. Sed quod ego appello rhetoricam, rei cuiusdam particula est nequaquam honesta. GOR. Cuiusnam Socrates? dic age, nihil mea causa ueritus. SOC. Studium quoddam in artificiosum describitur. Coquinaria, rhetorica, fucatoria, sophisticam particulae sunt inartificiosi studij, cuius caput summa est adulatio. Rhetorica particulae est uilis simulachrum.

Videtur mihi studium esse quoddam, non artificiosum quidem, sed sagacis animi aptique natura atque potentis ad humanam consuetudinem sibi conciliandam. Appello autem summam caputque eius adulationem. Huius autem studij multa uidentur mihi esse membra. Vnum quidem coquinaria, quae quauis esse ars uideatur, meo tamen iudicio nulla est, sed peritia quaedam usu comperta. Eiusdem praeterea particula rhetoricam quoque esse dico: & fucatoriam, quae mangonica dicitur, & sophisticam. Has utique particulas quatuor, ad res quatuor pertinere. Si ergo Polus quaerere uult, quaerat. Nondum enim audiuit quale adulationis particula rhetoricam esse dicam: nec animaduertit ad id me nondum respondisse. Itaque interrogat utrum pulchram existimem, nec ne. Ego uero utrum pulchrum aliquid uel turpe rhetoricam esse rear, non prius respondebo, quam quid ipsa sit, aperuerim. Non enim aliter respondere decet Pole. Quod si audire uoles, percontare quale adulationis particula rhetoricam esse dicam. POL. Quaro iam abs te, qualis particula? SOC. An me respondere perdisces? Est, ut opinor, rhetorica particulae ciuilibis simulachrum. POL. Quid ergo? pulchrum ne, an turpe quiddam ais esse? SOC. Turpe: si quidem mala esse turpia dico, quando quidem tibi, tanquam eorum quae iam dico non ignaro, me respondere oportet. GOR. Per Iouem non satis quae dicis, intelligo. SOC. Nec iniuria quidem Gorgia, nondum enim satis expressi. Polus autem iste iuuenis est. GOR. At huc mitte, mihi uero responde quo pacto dicas rhetoricam ciuilibis particulae simulachrum esse. SOC. Conabor exprimere quid mihi uideatur esse rhetorica. Sin uero aliter se habeat negotium, Polus iste redarguat. Corpus appellas aliquid atque animam? GOR. Quid, nisi?

SOC. Horum uero nonne putas aliquam utriusque bonam habitudinem? GOR. Puto equidem. POC. Præterea habitudinē aliquam apparere bonam, cum minime sit? Dico autem non nihil eiusmodi: multi corpus bene affectum habere uidentur: quorum malam ualitudinem habitudinemque haud facile quisquam præter medicum, gymnasticumque magistrum deprehendat. GOR. Vera narras. SOC. Tale quiddam & in corpore & in anima esse dico, quod quidem facit ut & corpus & anima recte ualere uideantur, cum non bene se habeant. GOR. Ita est. SOC. Age uero si potero, clarius quod dixi, explicabo. Cum res duæ sint, artes esse geminas arbitror: & artem quidem ad animam pertinentem, civilem nuncupo: eam uero quæ ad corpus, nomine uno nominare non possum: sed huius artis unius quæ curat corpus, duas pono particulas: alteram quidem gymnasticam, alteram medicinam. In civili uero nomotheticam, scilicet conditricem legum pono correspondentem gymnasticam: & iusticiam scilicet iudiciariam, medicinam quodammodo referentem. Communicant uero inuicem, utpote quæ circa idē sunt, medicina atque gymnastica, rursusque iudiciaria atque legalis. Veruntamen inter se etiam differunt. Cum uero hæc quatuor sint, semperque quod optimum curent, hæc quidem corpus, illæ animam: facultas adulatoria id sentiens, non cognoscens quidem, sed coniectans, se quadrifariam diuidit, singulasque subit particulas, simulans id se esse quod subiit: & optimi quidem nullam habet curam, sed semper eo quod dulcissimum est, quasi hamo incautam illaqueat mentem, & usque adeo decipit, ut plurimi apud eam æstimanda uideatur. Medicinam quidem coquinaria subiit, simulat optimos se cibos corpori adhibere. Quamobrem si uel inter pueros, uel uiros admodum pueriles contendere oporteret coquum atque medicum, uter eorum de bonis malis uel cibis plus intelligat, medicus quidem fame periret. Id ergo adulationem uoco, ac turpe est Pole, quiddam existimo: Id enim aduersus te dico. Proptereaque absque ulla optimi ratione uoluptatem aucupatur. Neque artem eam esse dico, sed peritiam quandam: quoniam nullam eorum quæ affert qualia sint natura habet rationem: quo fit ut nullius rei causam possit afferre: quare artem non appello, quæ careat ratione. de quibus tamen si ambigis, rationem me tibi polliceor redditurum. Itaque medicinam, ut dixi, coquinaria adulatio subiit: Gymnasticam uero similiter fucatoria, res noxia, fallax, ingenerosa, illiberalis, figuris, coloribus, lineamentis, sensu quodam ita decipiens, ut propter extrinsecum fucum propriam ueramque formam quæ fit per gymnasticam, negligamus. Cæterum ne sim prolixior, more geometrico dicam, sic enim forte iam assequeris. Profecto quod fucatrix ad gymnasticam, id ad medicinam est coquinaria: immo uero sic. Quod fucatrix ad gymnasticam, hoc sophisticata ad legalem: rursusque quod coquinaria ad medicinam, id rhetorica est ad iudiciariam. Veruntamen, ut dicebam, ita natura distinguuntur: ac etiam tanquam propinque miscentur inuicem in eodem & circa eadem, sophisticæ uidelicet & rhetores: nec utilitatem respiciunt aliquam, quam uel pro seipsis, uel pro alijs sequantur unquam. Nam si animus corpori non præesset, sed ipsum sibi: neque ab eo perspiceretur, discerneretque coquinaria & medicina, sed corpus ipsum gratia uoluptateque sua hæc perpēderet, illud Anaxagoræ profus accideret amice Pole: horum enim habes peritiam: omnia uidelicet in eodem indiscreta commiscerentur, & quæ ad medicinam pertinent & salutem, & quæ ad coquinariam attinent. Audiuisti iam quid ego rhetoricam esse dicam: rem uidelicet coquinariæ respondentem, talemque in anima qualis illa est in corpore. Fortassis absurde feci qui tibi prolixitatem prohibens, sermonem ipse longum extenderim: ubi tamen uenia dignus sum: quia si breuius essem loquutus, minime percepisses, neque responsio tibi mea satisfecisset: sed expositione rursus indigni uis. Si ergo nec ego te respondente assequi ualeo, tu quoque extende sermonem. Si ualeo, permitte me responsione tua uel mea (sic enim æquum est) pro arbitrio uti. Et nunc quidem si quo pacto responsione hac opportune uti potes, utere. POL. Quid igitur ais? adulatio ne tibi uideatur esse rhetorica? SOC. Equidem adulationis particulam esse dixi. Non meministi Pole, quum sis huius ætatis? quid forte posthac facies? POL. An boni rhetores uidentur tibi quemadmodum adultores in ciuitate contemni? SOC. Interrogationem hanc facis? an orationem aliquam exordiris? POL. Interrogo equidem. SOC. Nulla existimatione mihi digni uidentur. POL. Quomodo nullas? nonne plurimum in ciuitatibus possunt? SOC. Minime. si potentiam bonum aliquid esse dicis, ei qui potest, POL. Dico certe. SOC. Oratores ergo minimum omnium in re-

Quod caret
ratione non
est ars

Ars omnis
cū ratione

Adulatio/
nes subeunt
artes

Coquinaria
Fucatoria

Sophistica
Rhetorica

Medicina
Gymnastica

Legalis
iudic iaria

I
L
P
S
I
A
C
R
O
C
T
U
T
F
A
T
I
A
N
O
S
E
C
U
I
G
I
U
S
E
S
E
S
C
I
L
I
C
E
S
A
N
I
T
A
Q
U
E
M
A
G
U
N
T
U
M
U
A
O
B
I
D
I
P
S
I
D
E
G
R
A
T
I
A
B
I
S
F
I
A
N
T
F
A
C
I
U
N
T
M
U
S
U
E
L
L
I
P
L
I
C
I
T
E
R
O
F
A
C
E
R
E
U
O
L
U
N
T
N
A
N
E
Q
U
E
M
Q
U
I
D
N
O
N
I
N
T
E
R
F
E
C
E
R
I
T

in repub. posse mihi uidentur. POL. Quid ais? Nonne quemadmodum tyranni occidunt quem uolunt, & expoliant patrimonio, pelluntq; ex urbe? SOC. Per canem in singulis quæ dicis, ambigo, utrum sententiã explices tuam, an quæras meam. POL. Quæro equidem tuam, SOC. Esto amice: deinde duo simul à me quæris. POL. Quonam pacto duo? SOC. Nonne dicebas modo oratores occidere tyrannorum more quoscunq; uelint, & fortunę bonis expoliare, atq; etiam in exilium eijcere? POL. Equidem, SOC. Dico itaq; tibi, has duas interrogationes esse, respondeoq; ad utraq;. Assero equidem tam rhetores q̄ tyranos minimam in ciuitatibus obtinere potentiam: quemadmodum pauloante dicebã. Nihil enim, ut ita dixerim, facere ex his quæ uolunt, facere tamen quod sibi opinantibus optimum uideatur. POL. Nonne hæc magna potentia? SOC. Certe, ut ait Polus, POL. An ego nõ dico? Dico equidem certe, SOC. Per Iouem non dicis, quandoquidẽ magnam potentiam dixisti ei qui potest, esse bonum, POL. Id quidem dico, SOC. Bonum ne igitur esse ais, si quis ea fecerit quæ sibi optima uideantur mente capto, atque id magnam dicis esse potentiam? POL. Non certe, SOC. Nonne igitur ostendendũ tibi est, oratores habere mentem, atq; rhetoricã non adulationẽ quidem esse, sed artem, quo me conuincas? Alioquin nisi id ostendens me arguas, oratores & tyranni facientes quicquid faciendũ sibi uidetur in ciuitate, nullum propterea bonum consequentur. Siquidem potentiam habere, ut ipse ais, est bonum: Facere uero quicquid uideatur absq; mente, ipsemet confiteris esse malum. Nonne ita? POL. Ita certe, SOC. Quonam igitur pacto oratores uel tyranni magna in repub. possunt: nisi Socrates conuinctus à Polo, illos quæ uolunt facere, fateatur? POL. En uir, SOC. Nego eos facere quæ uolunt: tu uero me redargue, POL. An non pauloante confitebaris, quæ sibi bona uidentur, eos facere? SOC. Et nunc rursus confiteor, POL. An nõ ergo faciunt quæ uolunt? SOC. Non, ut arbitror, POL. Faciunt tamen quæ sibi uidentur, SOC. Concedo, POL. Molesta õ Socrates, & incredibilia dicis, SOC. Ne me accuses pulchre Pole, ut appellem te secundũ te. Verum siquid habes quod inquiras, errorem meum redargue: sin minus, ipse responde, POL. Sed respondere malo, ut quid dicas intelligã, SOC. Vtrũ ergo tibi uidentur homines id uelle quod ubiq; agũt? an potius illud cuius gratia agunt? ueluti qui pharmaca à medicis accepta bibunt, utrum tibi id uideatur ipsum uelle quod faciunt, uidelicet pharmacũ bibere, & asperitatem eius perferre: an sanitatem potius cuius gratia bibunt? POL. Manifestũ est eos fieri sanos uelle, cuius gratia potionem sumunt, SOC. Nonne & qui nauigant, aut aliud negociũ lucri causa obeũt, non id uolunt quod faciunt? quis enim nauigare, subire pericula, molestias habere uelit? sed illud uolunt, ut arbitror, cuius gratia nauigant, diuitias scilicet, harum enim gratia nauigant, POL. Maxime, SOC. An non in omnibus quoq; similiter, quisquis aliquid alicuius agit gratia, nõ id uult quod agit, sed illud cuius gratia agit? POL. Ita uidetur, SOC. An est ex omnibus aliquid, quod non aut bonũ sit, aut malum, aut horũ medium, neq; bonũ scilicet, neq; malum? POL. Nihil omnino, SOC. Nonne bonum quidem dicis sapientiam, sanitatẽ, diuitias, aliaq; generis eiusdem? Mala uero horũ contraria? POL. Equidẽ, SOC. Quæ uero neq; bona sunt, neq; mala, talia quædam dicis, quæ quandoq; boni, quandoq; mali participia sunt, quãdoq; neutri: ueluti sedere, ire, currere, nauigare. Rursus ueluti lapides, ligna, cæteraq; similia. Nonne talia quædam esse dicis: quæ neq; bona appelles, neque mala? POL. Talia certe, SOC. Vtrum igitur mediã hæc bonorũ agunt gratia, quoties agunt? an bona gratia mediõrum? POL. Mediã bonorũ gratia, SOC. Ergo sequentes bonum, uadimus, præstare id existimantes: & uicissim quiescimus, quãdo cunq; quiescimus, ob id ipsum bonum. Nonne ita? POL. Ita prorsus, SOC. Præterea si quos occidimus, eiusedẽ gratia occidimus: similiterq; expellimus, atq; rapimus, putantes præstare ut talia à nobis fiant, POL. Proculdubio, SOC. Quamobrẽ boni gratia hæc faciunt omnia quæcunq; faciunt, POL. Assentior, SOC. An non inter nos conuenit, non quæ alicuius gratia agimus, uelle, sed illud cuius hæc gratia agimus? POL. Maxime, SOC. Itaq; non iugulare simpliciter omninoq; uolumus, neq; expellere, neq; pecunias rapere: uerũ si conducant hæc, facere uolumus: si noceant, nolumus. Bona enim uolumus, ut ipse ais. Quæ uero neq; bona, neq; mala sunt, nõ pprie uolumus, neq; mala. Videor ne tibi Pole, uera loqui? an nõ? Quid nõ respondes? POL. Vera, SOC. Quãobrem si in his cõsentimus, si quis quempiam interfecerit, uel urbe eiecerit, uel priuauerit patrimonio, siue tyrannus ille sit, siue orator,

Quisquis aliquid alicuius gratia agit: non id uult quod agit, sed illud cuius gratia agit. Negatiua disiunctiua ponitur: ut queratur de aliquo q̄ fortẽ non sit in disiunctiua

putans

putans id melius sibi fore, cum tamen sit peius, is utique faciet quæ sibi uidentur, nonnes.
 POL. Certe. SOC. Nunquid etiam quæ uult, siquid hæc sint mala? quid non respondes?
 POL. Non uidetur mihi quæ uult facere. SOC. Quanam igitur ratione uir talis magnâ ha-
 bet in repub. potestatem? siquidem magna potestas bonum quiddam est, ut ipse etiam con-
 fiteris. POL. Nullo pacto. SOC. Vera ergo dicebam, fieri posse ut sit qui in ciuitate quæ si-
 bi uidentur, efficiat, neque tamen magnam potentiam habeat, neque quæ uelit, agat. POL.
 Quasi uero tu non optes licentiã habere faciendî quicquid tibi uideatur in ciuitate potius
 quàm non habere, neque affectes talis esse quales nonnullos uides, uel interficientes, uel expo-
 liantes, uel conijciantes in uincula quoscunq; et quodocunq; sibi uidetur. SOC. Iuste ne
 dicis, an iniuste? POL. Quomocunq; id fiat, nonne utrunq; optandum? SOC. Bona uer-
 ba quæso, ô Pole. POL. Quid ita? SOC. Quoniam non decet uel uitam minime opta-
 bilem exoptare, uel miseram, imò potius misereri. POL. Quid uero? Itane se habere eos
 de quibus loquor, existimas? SOC. Quid nisi? POL. Quicunq; igitur perimit quemcunq;
 opinatur iuste necandum, infelix tibi miserabilisq; uidetur? SOC. Non mihi quidem, neque
 tamen conditio eius optanda. POL. An non pauloante miserum dicebas esse? SOC. Ami-
 ce, dicebam equidem, sed iniuste occidentem, eundemq; insuper miserabilem. Eius uero
 qui iuste interficit, conditionem non esse optandam. POL. An non qui iuste occiditur,
 miserabilis est atq; infelix? SOC. Minus quàm uel interfecto, uel is qui iuste necatur. POL.
 Quid ita ô Socrates? SOC. Quoniam inferre iniuriam, malorum omnium maximum est.
 POL. Quoniam pacto id maximum? Nonne peius est iniuriam pati? SOC. Minime. POL.
 Ipse igitur, malles ne pati iniuriam quàm inferre? SOC. Equidem neutrum uellem. At si ne-
 cesse foret, aut facere iniuriam, aut pati, accipere iniuriam quàm inferre malim. POL. Non er-
 go tyrannidem eligeres. SOC. Non, si tyrannidem similiter atq; ego definis. POL. Ego ue-
 ro id esse dico tyrannidē, quod pauloante, uidelicet licentiã in ciuitate habere quicquid
 uideatur perpetrãdi, siue interficere quempiam, siue expellere libeat, ceteraq; omnia pro-
 libidine facere. SOC. Sed ô beate, quæ dicam accipe. Si enim ego in foro ac frequēti ho-
 minum multitudine assumpto sub ala pugione, apud te gloriarer me potentiam tyranni-
 demq; mirabilem nuper esse nactum: nam siue aliquis istorum hominū quos cernis, mihi
 uideatur occidendus, subito perimetur, siue alicuius frangendū caput, repente frãgetur,
 siue discindenda uestis, subito discindetur, tantum ego in hac ciuitate possum: proinde tibi
 minus id credenti ostenderem pugionem, fortē eo cōspecto, tu sic obijceres: At isto ô
 Socrates, modo omnes magnam haberent potentiam, siquidem & quaslibet domos in-
 cendere, & Atheniensium naualia, & triremes, cunctaq; nauigia, ac summatim tam pu-
 blica quàm priuata quiuis posset. Verum hæc non est magna potestas, quicquid tibi quomo-
 docunq; uideatur facere, an tibi uidetur? POL. Certe non hoc pacto potentiam approbo:
 SOC. Potes ne dicere quam ob causam eiusmodi nō approbes potestatem? POL. Possum
 equidem. SOC. Cur ergo? dic iam. POL. Quoniam necesse est eum qui ista perpetrã-
 rit, poenam luere. SOC. Poenam uero dare, nonne malum? POL. Omnino. SOC. Nonne
 igitur ô uir mirabilis, magnam rursus potentiam iudicas, si modo qui agit quæcunq; sibi ui-
 dentur, assequitur ut utiliter agat, atq; ita bonum consequitur, idq; est magna posse? Con-
 trã uero, malum id est, paruãq; potentia? Verum id quoq; consideremus. dicimusne aliã
 præstare ea facere quæ modo dicebamus, uidelicet interficere, expellere, spoliare, aliã au-
 tem minime? POL. Sic omnino. SOC. Hoc iam mihi, ut uidetur, tibiq; conuenit.
 Vtrum igitur & quo pacto dicis ipse melius esse hæc facere? dic age, quem terminum sta-
 tuas. POL. Tu uero ô Socrates, id definias. SOC. Ego igitur si à me audire mauis, dicam,
 uidelicet cum quis hæc iuste facit, melius esse: quando uero iniuste, peius. POL. Quasi ue-
 ro arduum sit te refellere, cum id puer etiam quiuis possit. SOC. Magnam illi puero habe-
 bo gratiam, tibi quoq; non minorem, si me refutando ab errore eiusmodi liberaueris. Te
 igitur oro, ne tibi molestum sit beneficium hoc in amicum cōferre, sed iam refelle. POL.
 Atqui ô Socrates, nihil opus est antiquis exemplis ad te confutandum. Siquidem recēt-
 bus atque adeò externis manifeste plerosp; iniustos esse felices comprobari possit. SOC.
 Quanam ista? POL. Archelaum Perdicæ filium Macedonia imperare uides? SOC. Et si
 non uideo, saltem audio. POL. Felix ne igitur tibi an infelix uidetur? SOC. Nescio equi-
 dem Pole. nunquã enim illi sum conuersatus. POL. Quid autem? si eius consuetudinem
 habuisses

Inferre iniu-
 riam maxi-
 mum malo-
 rum

habuisses, iam cognosceres? Aliunde uero felicitatem eius non deprehendis. *SOC.* Non per Iouem. *POL.* Constat igitur ô Socrates, similiter te dicturum ignorare utrum magnus Persarum rex sit felix. *SOC.* Et uera quidem dicam, ignoro enim quo pacto, uel eruditione, uel iustitia sit instructus. *POL.* Nunquid in hoc tota beatitudo consistit? *SOC.* Certe meo iudicio. assero enim honestum bonumque uirum & mulierem esse felicem: iniustum uero & turpem, esse miserum. *POL.* Miser ergo iuxta tuum sermonem est Archelaus. *SOC.* Nimirum, si iniustus. *POL.* At uero quonam pacto negari id potest? Is enim ex ancilla Alcetæ Perdicae fratris natus est; ideoque Macedoniae regnum quod nunc possidet, ad eum minime pertinebat; sed ipso iure Alcetæ seruus erat: eoque si iusta agere uoluisset, ipsi Alcetæ seruisset; atque eo pacto ex ratione tua esset felix. Nunc uero quod mirabiliter ad miseriam tandem redactus est, postquam maximas intulit iniurias. Is enim primo hunc ipsum dominum patrumque suum Alcetam accersitum ad se quasi regnum quod Perdicae abstulerat, redditurus, conuiuio uinoque grauatum, ipsumque & filium eius Alexandrum patrualem æqualemque suum coniectos in plaustrum, nocteque asportatos trucidauit atque deleuit. Nec tamen his perpetratis, suam agnouit miseriam, nec id fecisse poenituit: sed paulo post fratrem suum legitimum Perdicae filium, puerum annorum septem, ad quem pertinebat regnum, noluit ut felix uiueret, iuste alere, atque ipsi regnum tradere, sed in puteum præcipitem dedit, atque suffocauit. Cleopatram uero eius matri nunciauit puerum dum persequeretur anserem, cecidisse in puteum, mortemque obiisse. His ergo tam magnis iniurijs perpetratis, Macedonum omnium miserrimus est, an potius felicissimus? Num est ullus Atheniensium ut à te exordia mur Socrates, qui malit alius quisquam Macedonum esse quam Archelaus? *SOC.* Et ab ipso disputationis exordio Pole, te tanquam bene instructum ad orandum laudauit, arte uero differendi dixi te neglexisse. At nunc, hæc ne illa ratio est, per quam quiuis etiam puer, ut ipse dicebas, me refellat? Atque ego abs te, ut ipse iudicas, hac in præsentia ratione conuictus sum, qui dixerim iniuriantem beatum esse non posse. Vnde uero hæc bene uir? atqui nihil tibi horum quæ tu dicis, assentior. *POL.* Neque enim assentiri libet, quanquam tibi uera uideantur. *SOC.* O beate, oratorum more conuincere me contendis, quem admodum in iudicio fieri solet, ubi alij alios tum conuincere se opinantur, cum pro sua causa multos celebresque adducant testes: aduersarius uero, aut nullum, aut unum aliquem producat, cum eiusmodi probatio nullius ad ueritatem sit momenti. Sæpe enim ob falsorum testimonij multitudinem, atque eorum etiam qui alicuius rei & precij esse uidentur, quis iniuste opprimitur: atque in præsentia si de his quæ dicis, uelis contra me testes producere, omnes ferme & Athenienses & peregrini tecum sentient, me uero asserere falsa tibi attestabuntur: siue Niciam accersas Nicerati filium fratresque eius secum, quorum sunt in Dionysio tripodes ordine quodam dispositi, siue Aristocratem Scellij filium, cuius in Pythio munus extat pulcherrimum, seu totam Periclis domum, seu aliam quamlibet Atheniensium familiam uelis in testimonium aduocare. At ego unus tibi non assentior: non enim me rationibus cogis, sed falsis testibus contra me productis, ex ipsa ueritatis substantia deicere me moliris. Ego uero nisi te ipsum testem unum adduxero mihi assentientem, nihil existimatione dignum in his quæ tractamus, perfecisse me arbitror. Nihil etiam te profecturum puto, nisi ego unus solusque tibi consentiam, tuque dimissa aliorum testimonij multitudine, id ipsum efficias. Est igitur, ut dixi, unus iste arguendi modus quemadmodum tu alijque multi putatis, est & alter quem ego puto. Eos igitur inuicem comparantes, utrum & quo pacto inter se discrepent, diligenter consideremus. Non enim de rebus paruis instituta nobis est disputatio: sed de his quas & scire pulcherrimum est, & nescire turpissimum. Caput enim & summa eorum quæ perquirimus, est uel cognoscere, uel ignorare quis beatus sit, quis miser. Principio quidem in ijs quæ perquirimus, tu fieri posse existimas, ut qui iniuriam facit, iniustusque est, sit beatus. siquidem Archelaum esse quidem iniustum confiteris, sed beatum. nunquid ita te opinari existimare debemus? *POL.* Omnino. *SOC.* Ego uero id fieri non posse dico. Vnum igitur hoc est de quo ambigimus. Esto igitur, iniustus autem eritne felix, si poenas iniustitiae dederit? *POL.* Minime quidem, imò miserrimus. *SOC.* At uero si iniustus poenas effugerit, ut ipse ais, beatus erit. *POL.* Aio equidem. *SOC.* Secundum uero sententiam meam ô Pole, qui iniuriatur iniustusque est, omnino est ante alios miser: inferior autem si iniuriarum poenas nunquam luat; minus uero miser, si luat, suppliciumque iustum dijs hominibusque reportet.

Iustus uir & bonus felix
Iniustus turpis & miser
Archelaus ex ancilla Alcetæ ortus est

Iniuriantem beatum esse non posse

Locus à testibus & rationibus

POL. Quam absurda dicere audes. SOC. Dabo equidem operam amice, ut ipse quoque mecum sentias: amicum enim esse te mihi puto. nunc ergo ea de quibus dissentimus, eiusmodi sunt. attende uero & tu. Dixi equidem in superioribus iniuriam inferre, peius esse quam pati. POL. Ita dixisti. SOC. Tu uero contra, pati peius esse quam facere. POL. Proculdubio. SOC. Præterea eos qui iniuriam faciunt, ego miseros appellabam: atque à te redargutus sum. POL. Ita per louem. SOC. Tuo quidem iudicio. POL. Ac fortè uero. SOC. Tu uero iniuriantes tunc felices esse dicebas, cum pœnas minime darent. POL. Et maxime quidem. SOC. Ego uero istos esse dico miserrimos; eos autem qui puniuntur, miseros esse. Vis' ne id quoque refellere? POL. At istud difficilius altero ad redarguendum. SOC. Haud difficile istud, imò impossibile iudicare debes. quod enim uerū est, refelli nunquam potest. POL. Quid ais? Siquis tyrannidem per iniuriam moliri deprehensus fuerit, captusque torqueatur, excarnificeturque, ei que inurantur oculi, aliisque multis, uariis grauibus pœnis afficiatur: uideat præterea liberos & uxorem pati eadem, & tandem in crucem agatur, aut pice adhibita, comburatur: an hæc qui patietur, felix erit: uel potius si euadat, tyrannidemque assequutus arbitrato uiuat suo: adeo ut uitæ suæ status exoptandus felixque à ciuibus & peregrinis existimetur? Hæc ne dicis confutari non posse? SOC. Perterrefacis me nunc rursus generose Pole: non autem refellis: paulo uero ante attestabar. Veruntamen redige mihi parumper in memoriam, an iniusta capessere tyrannidem dixeris? POL. Equidem. SOC. Neuter eorum felicior unquam erit: neque qui tyrannidem iniuste adeptus fuerit: neque qui deprehensus pœnas dederit. Nempe è duobus miseris neuter altero felicior est dicendus: inferior tamen qui potitus tyrannide supplicium deuitauerit. Quid rides? alia rursus hæc refellendi species est, cum quis aliquid dicat deridere, non autem argue re. POL. At non putas refelli o Socrates, cum talia dicas, qualia nullus unquam mortalium diceret? Quare ab istorum aliquo. SOC. O Pole, equidem non sum ex his qui in republica uersantur. Et superiori anno cum tribus mea prerogatiuam haberet, ac fortè oporteret me computare suffragia, & ad consiliū referre, concitauit risum, quia facere id nesciui. Notes, quod relictum ergo iubere ut ad consiliū presentium referam. Cæterū nisi meliorem arguendi uiam habes, quemadmodū modo dicebam: uicissim mihi cōcede, atque experire qualem ego redargutionem esse arbitror oportere. Eorū enim quæ dico, unum producere testem scio, illum ipsum qui cum mihi sermo est institutus: multitudinem autem missam facio: & unius sententiam rogo, multitudini uero ne uerbum quidem facio. Vide igitur utrum mihi uicissim arguendi locum uelis cōcedere, tuque ad quesitum respondere. Arbitror equidē & me & te & alios homines existimare: peius esse facere iniuriam quam accipere, ac pœnas effugere quam subire. POL. Ego autem neque me, neque alium prorsus ullum: quandoquidem tu solus iniuriam perpeti malles quam inferre. SOC. Imò uero & tu & cæteri omnes. POL. Permultum abest: imò nec ego, nec tu, nec alius quisque. SOC. Vis' ne respondere? POL. Volo equidem: cupio enim quid tandem dicturus sis, intelligere. SOC. Responde itaque mihi, ut intelligas, tanquam si à principio interrogem. Vtrum putas deterius esse: facere ne iniuriam, an perpeti? POL. Perpeti. SOC. Vtrum uero turpius? responde quæso. POL. Iniuriam facere. SOC. Nonne & peius, si turpius? POL. Minime. SOC. CR. Intellego iam. Nempe non putas, ut uidetur, idem esse pulchrum atque bonum: idemque turpe atque malum. POL. Non certe. SOC. Quid autem pulchra omnia scilicet corpora, colores, figuras, uoces, studia, nunquid ipse ad nihil respiciens, appellas pulchra, an ad aliquid? Ut ecce primo quidem corpora pulchra, nonne aut propter utilitatē dicis esse pulchra, atque ad id pulchra cuius usus seruiunt: aut propter aliquam uoluptatem, uidelicet quod delectent aspicientes? An habes præterea quicquam aliud quod de corporis pulchritudine dici possit? POL. Nihil aliud. SOC. Nonne & alia similiter omnia siue figuras, siue colores, uel propter aliquam uoluptatem, uel utilitatem, aut utraque, pulchra appellas? POL. Ita prorsus. SOC. Et uoces præterea, & quæ ad musicam pertinent, cuncta similiter? POL. Ita. SOC. CR. Quinetiam statuta legum & studia non ob aliam causam pulchra sunt, quam quod aut conferunt, aut delectant, aut utrunque efficiunt. POL. Ob aliam certe nullam. SOC. Denique de disciplinarū pulchritudine idem existimamus? POL. Idem prorsus. & pulchre quidem nunc definiis, o Socrates, pulchrū delectatione & conferente bono definiens. SOC. Nonne turpe contrario, scilicet dolore, ac malo id est detrimento definiendū? POL. Necesse

Peius esse iniuriam inferre quam pati

In senatu risum commouit Socrates, quod relictum suffragiorum nesciret

Proponitur disputandum utrum deterius sit facere iniuriam an pati Pulchra sunt quæ aut utilitatem, aut uoluptatē, aut utrunque afferunt

esse est. S O C. Quoties igitur e duobus pulchris alterum pulchrius est, uel altero illorū, aut ambobus excedēs pulchrius est, scilicet aut delectatione, aut utilitate, aut ambobus: P O L. Prorsus. S O C. Rursus quando duorum turpiū alterum turpius est, uel dolore, uel detrimento excedens est turpius. An non necesse est? P O L. Ita. S O C. Age itaq; quomodo paulo ante de inferenda accipiendaq; iniuria dicebatur: an non dicebas pati iniuriam esse deterius: facere uero turpius? P O L. Dicebam equidem. S O C. Si ergo facere turpius est quā pati: aut molestum quidem est, ac molestia superans turpius est, aut detrimento, aut utriusq; non ne id etiam necessarium? P O L. Quid nī? S O C. Primo quidem consideremus an molestia superet: doleātq; magis qui inferunt, q̄ qui patiūtur iniuriā. P O L. Nullo pacto. S O C. Quare nō excedit dolore. P O L. Non apparet. S O C. Si non dolore, nec etiam ambobus. P O L. Nō uidetur. S O C. Ergo altero. P O L. Altero. S O C. Malo igitur atq; detrimento. P O L. Apparet. S O C. Quamobrē iniuriam facere excedens detrimento deterius erit quā pati. P O L. Manifestū est. S O C. Non ne & a multis hominibus, & abs te supra concedebatur turpius esse inferre iniuriam q̄ accipere? P O L. Ita. S O C. Num etiam apparuit esse deterius? P O L. Apparuit. S O C. Eligas ne tu magis id qd' deterius turpeq; est, q̄ id quod minus? Ne pigeat respōdere Pole: nihil enim obfuerit: sed te rationi tanq; me dico committas ingenuē: atq; respondendo aut concede quæ dico, aut nega. P O L. Nunquam o Socrates, istud eligerem. S O C. Alium uero quenq; id recepturum putas? P O L. Mihi quidem per hanc rationem non uidetur. S O C. Quamobrē uera dicebam: neq; me, neq; te, neq; alium quenq; recepturum facere iniuriam magis q̄ pati. utpote quod sit deterius. P O L. Apparet. S O C. Vides ergo Pole, facta argumentorū comparatione, ea inter se maxime discrepare. Nam tibi quidem alij præter me omnes assentiuntur: mihi uero solus ipse sufficis assentiendo atq; testificando, cuius solius suffragium sententiamq; rogauī, ceteros uero dimitto. Atq; id quidem sic habeto. Post hæc autem quod secundo loco inter nos dubitabatur, iam consideremus, utrum iniuriantem pœnas dare maximum sit malorum, ut ipse putabas. an maius non dare, quæ mea erat sententia. Consideremus autem hoc pacto. Dare pœnas iniuriarū, atq; iuste puniri, num idem appellas? P O L. Idem. S O C. An potes negare iusta omnia quatenus iusta sunt, esse pulchra? Et uide ut respondeas prouide. P O L. Mihi quidem æque ac tibi uidetur. S O C. Id quoq; animaduerte, an si quis agat quippiā, necesse sit esse aliquid patiens ab ipso agente. P O L. Videtur. S O C. An ergo & hoc pati oportet, quod agēs agit: & tale insuper quale agit ipsum? Ceu si quis pulset, necesse est aliquid inde pulsari? P O L. Necesse. S O C. Atq; si uehemēter, aut uelociter pulset, similiter pulsari pulsātū? P O L. Similiter. S O C. Talis ergo passio inest pulsato, qualem efficit pulsans? P O L. Omnino. S O C. Et si quid comburat quis, oportet aliquid inde comburi? P O L. Oportet. S O C. At si uehementer exurat, & ut ita dixerim, acerbō cum dolore, similiter & uri quod uritur, quemadmodū urit urens? P O L. Prorsus. S O C. Similiter si quis secat? Secatur enim aliquid. P O L. Ita. S O C. Ac si lata uel profunda, dolorosa sit sectio, tali necesse est quod secatur sectione secari, quali sector ipse secat? P O L. Videtur. S O C. Considera uero summātim, an quod modo dicebam, in cunctis cōfiteare: uidelicet quale aliquid agens agit, tale quiddam pati patiens. P O L. Confiteor. S O C. His ergo con-

Vtrū sit maximum malo-
rum, inferentē
iniurias, pœ-
nas dare, an
non dare

Quale ali-
quid agens
agit, tale
quiddā pa-
ti patiens

generis eiusdem? POL. Maxime. SOC. Cum igitur hæc tria sint, pecunia, corpus, animæ tria horum esse dixisti mala: paupertatē, morbum, iniustitiā. POL. Certe. SOC. Horum uero malorum quodnam turpissimū? Nōne iniustitia? & ut summam dicam: animæ uitiū. POL. Maxime. SOC. Quod si uitiū animi turpissimū est: ergo & pessimum. POL. Qua ratione hoc ais, o Socrates? SOC. Hac utiq; semper quod turpissimū est, uel quia dolorem, uel quia detrimentū infert maximum, uel quia facit utraq; turpissimū est: quemadmodum ex ijs quæ in superioribus cōcessa sunt, apparet. POL. Sane. SOC. Turpissimum uero esse iniustitiā & omne animi uitiū, nōne nobis concedebatur? POL. Certe. SOC. Quare aut quia molestissimū est, & molestia superans, iccirco horum turpissimū est: aut quia detrimentū affert, aut propter utrumq;. POL. Sic oportet. SOC. Nunquid molestius est iniustum esse, intemperatū, ignauum, imperitū q̄ paupertate morboq; premi. POL. Non certe quantū ex his cōiicitur. SOC. Quoniam igitur incredibili quadam mirabiliq; magnitudine detrimenti atq; mali uitiū animæ cætera superat mala, iccirco omnium est turpissimum: quandoquidem non dolore excedit, ut ipse ais. POL. Sic apparet. SOC. Iam uero quod maximo excedit damno, maximum omnium est malorum. POL. Ita est. SOC. Quamobrem iniustitia, intemperantia, cæteraq; improbitas animæ, malū est omnium maximum. POL. Videtur. SOC. Quænam ars à paupertate nos liberat? Nōne quaestuaria? POL. Hæc ipsa. SOC. Quæ uero à morbo? an non medicina? POL. Hæc sane. SOC. At quænam à prauitate & iniustitia? Sin minus id tibi succurrit, ita considera: quoniam, & ad quos potissimū ducimus morbis corporeis laborātes? POL. Ad medicos Socrates. SOC. Quō autem iniuriantes atq; dissolutos? POL. Ad iudices. SOC. Ut uidelicet puniantur. POL. Assentior. SOC. Nōne qui recte puniunt, iustitia quadam freti puniūt? POL. Proculdubio. SOC. Quæstuarie ergo pellit paupertatē: Medicina uero abigit morbos; iudiciaria deniq; intemperantiā & iniustitiā amouet. POL. Sic apparet. SOC. Quid ergo horum est pulcherrimū? POL. Quorū dicis? SOC. Quæstuarie, medicinæ, iudiciaria. POL. Multo inter has excellit iudiciaria Socrates. SOC. Ergo uel uoluptatē affert plurimā, uel utilitatē, uel utrumq;, siquidem pulcherrima est. POL. Sic habet. SOC. An ergo curari à medico delectabile est? & inter manus medici oblectantur, dum curantur infirmi? POL. Non apparet. SOC. Conducit tamen. nōne? POL. Confert. SOC. Quoniam uidelicet magno liberantur malo. Quapropter utile est tolerare dolorem, ut sanus euadas. POL. Proculdubio. SOC. An ergo felicissimus quantum ad corpus attinet, is fuerit qui per medicinā curatus, conualescat: uel potius qui à principio non ægotauerit? POL. Certe qui non ægotarit. SOC. Nempe non in hoc consistere uidetur felicitas ut liberemur à malis: sed ut ab ipso initio simus incolumes. POL. Ita est. SOC. Ceterū si duo male uel corpore, uel animo affecti sint, uter horum miserior: num qui curatus liberatur à malo, an qui minime? POL. Qui non curat. SOC. Nōne in iudicio puniri, à maximo quodā malo, id est à prauitate liberatio erat? POL. Erat certe. SOC. Quippe cum pœna iusta moderet, iustioresq; efficiat tanq; medicina quædam improbitatis. POL. Ita est. SOC. Felicissimus ergo qui nō habet animi uitiū: quandoquidē id maximum apparuit esse malum. POL. Absq; dubio. SOC. Deinde autem qui à malo eiusmodi liberat. POL. Apparet. SOC. Hic uero est qui correptus perterritusq; pœnas dederit. POL. Is ipse. SOC. Pessime ergo uiuit qui iniustus est, nec ab iniustitia soluitur. POL. Apparet. SOC. Nōne hic est qui maximis perpetratis iniurijs, maximaq; usus uiolentiā, effecerit ut neq; corripiat, neq; puniatur, neq; persoluat pœnas: quemadmodū effecisse dicis Archelaū, aliosq; tyrānos & oratores atq; potētes? POL. Apparet. SOC. Firmè enim eiusmodi homines uir optime, perinde faciūt, ac si quis morbo correptus grauissimo, det operam, ne uitiorum quæ in corpore sunt, sub medico pœnas reportet, neq; curetur: puerorū more uisionē atq; sectionem, tanq; rem molestam formidans. Nōne & tibi quoq; ita uidei? POL. Mihi quidem. SOC. Quoniā uidelicet quanti sit sanitas corporisq; uirtus ignorant. Videntur autem per ea quæ modo cōcessimus, tale quiddā facere o Pole, illi qui iudiciū fugiunt: ad dolorem quidē eius aspiceret: ad utilitatem uero cæci esse: atq; ignorare quanto miserius sit animo esse non sano, sed fracto, iniusto, impio, q̄ ægrum corpus circumferre. itaq; dant operam ne iudiciū subeant, ne ue maximo soluantur malo. Ea; de causa pecunias cumulant, comparant amicos, eloquentiæ student. At enim si uera inter nos sumus confessi, sentis quæ ex hac disputatione tandem sequantur

sequantur: Ea ne uis ut singula ordine colligamus? POL. Ut libet. SOC. Nonne constitit maximum esse malum iniustitiā atq; iniuriā? POL. Videtur. SOC. Præterea mali huius solutionem esse pœnas luere? POL. Apparuit. SOC. Eas uero effugere mali perseverantiam? POL. Certe. SOC. Igitur inter mala magnitudine secundū obtinet locum inferre iniuriā. Efficere autem ne iniuriarum subeatur pœna, omnium natura maximum est, primumq; malorū. POL. Videtur. SOC. Hoc est igitur ô amice, de quo ambigebamus. Tu quidem Archelaum esse felicem affirmabas: qui cum maximas perpetrarit iniurias, nullas tamen pendit pœnas. Ego autem sentiebam diuersum: uidelicet siue Archelaus, siue alius quisquam mortalium iniuriarū supplicia nō ferat, eum uel præcipue esse miserum: ac semper eum qui intulit eo qui sustinet iniuriā, esse miseriorem. Deniq; illum qui nō luat pœnas, illo qui luat. An non hæc erant quæ à me dicebantur? POL. Hæc ipsa. SOC. Nonne demonstratum est uere hæc dicta fuisse? POL. Apparet. SOC. Age igitur Pole, si uera hæc esse constat, quidnam opus est rhetorica? Nempe ex superioribus sequitur oportere diligentissime obseruare nos ipsos primum quidem necui iniuriā inferamus, tãquam satis mali ob hoc ipsum habituros. nonne ita habet? POL. Ita certe. SOC. Deinde uero siue per nos, siue per alium quempiã nobis charum inferatur iniuriā, sponte nostra iudici nos puniendos, tanquã medico festinanter offerre: ne antiquatus iniurię morbus, sic inficiat animum, ut insanabilem reddat. Quonam alio pacto dicemus ô Pole, si maneant priora illa inter nos concessa? Nonne hæc ita illis necessarijs consonant, nec secus habere possunt? POL. Quid igitur porrò dicere possumus? SOC. Ad defendendū igitur aut excusandum iniustitiā nostram, uel parentum, uel amicorum, aut filiorum, aut patriæ iniuriātis nihil utilitatis nobis confert rhetorica. Nisi quis iudicet contrā oportere rhetorica uti, ad accusandum uidelicet: primo quidem nos ipsos, deinde domesticos familiaresq; et alios: si quis eorum qui nobis chari sunt, iniurias perpetraverit: ne lateant eorum crimina, sed producantur: unde pœnas illi persoluant, saniq; euadant. Præterea ad compellendum seipsum & alios ne torpeant, ne ue expauescant: sed forti animo & quasi cōniuentibus oculis iudici tanquam medico secandos urendosq; se tradant, bonum ipsum honestumq; sequentes dolore contempto. Itaq; si uerberibus digna commiserint, uerberandos sese tradāt: si uinculis, uinciendos: si multa, multandos: si exilio, expellendos: si nece, necandos. Quæ quidem in re unusquisq; sui ipsius sit suorumq; accusator: atq; ad hoc oratoria facultate utatur, ut pæfactis iniurijs à maximo iniustitiæ malo soluantur. Ita ne Pole, an aliter dicimus? POL. Absurda quidem ista Socrates mihi uidentur. Veruntamen tibi fortè superioribus consonant. SOC. Nunquid aut superiora illa conuelli, aut hæc sequentia concedi necesse est? POL. Ita seres habet. SOC. Contrā uero reputando, si alicubi malefacere oportet siue inimico, siue alijs cuiuspiam: id duntaxat cauendum est, ne ipse ab aduersario iniuriā patiat: ac si alijs iniuriā fecerit inimicus, omni studio prouidendū est et uerbis & operibus, ne luat pœnas, ne ue trahatur ad iudicē: uerum ad eum si rapiatur, fortè attendendū ut inimicus euadat, nec sumatur de ipso supplicium. Imò si aurum multum abstulerit, id ut ne restituat, sed possidens ipse in se, atq; suos iniuste impieq; profundat: si in mortē digna commiserit, ne moriatur unquã, si fieri potest, sed immortalis sit malus. Sin autem minus id fieri potest, saltem ut in ea prauitate plurimum tēporis uiuat. Ad hæc & huiusmodi mihi uidetur Pole, conferre rhetorica. Illi uero qui non sit illaturus iniuriā, haud magno esse emolumento uidetur: si modo ullum in ea est uel commodum, uel utilitas. Nam in his quæ superius dicta sunt, nihil eiusmodi prorsus apparebat. CAL. Dic mihi Chærephon, serio ne hæc loquitur Socrates, an iocatur? CHÆR. Mihi quidem uidetur Callicles mirum in modum loqui serio. haud tamen importunum fuerit ab ipso requirere. CAL. Cupio per deos scire Socrates, utrum te nunc serio loqui an iocari existimare debeamus. Nam si seria hæc sunt & uera quæ dicis: peruersa proculdubio nobis est uita, atque omnia contrā quàm decet, agimus. SOC. O Callicles, nisi nobis ineffet affectus, & si alijs quidem alijs, tamen in plerisq; cōmunis, sed aliquis è nobis propriam quandam singularēq; præter ceteros haberet affectionem: haudquaquã facile foret, quod in se quisque sentiret, alijs explicare. Quorsum hæc? Nempe animaduerto idem quoq; nobis accidere: quumq; duo simus duo quædam amare. Nam ego Alcibiadem & Cliniam, ac philosophiam amo: tu uero populum Atheniensem & Pyrilampum.

Vult hic Socrates, ut amicos iniuriæ accusemus, atq; iudici detegamus

cione tibi quamuis prudenti populus contradixerit, te consueuisse mutare sententiã, atque ea dicere quæ illi placere intelligas: nec ullo modo posse uoluntati eius oblistere. Quamobrẽ si quis illa quæ tu gratia populi dicis, admiratus, absurda esse obiecerit, respõdebis forsitan, modo uera fateri uelis, nisi is quem tu amas, populus mutet sententiam, nec unquam te mutaturum. Idem tibi forte contingat erga priuatum quendam, si quem uehementer ames. Arbitrari igitur talia à me quædam te audire, nec talia me dicere admireris, sed da operam ut philosophia quam amo, hæc uelle desistat. Dicit enim illa, ô dulcis amice, semper quæ à me audis. Et si familiarium quidam aliàs mihi loquitur aliter, philosophia tamen semper eadem. Dicit autem quæ tu nunc admiraris: modo enim præfens audisti. Aut ergo illam, quod nuper dicebam, redargue: atque ostende iniuriam facere, nec dare pœnas, non extremum esse malorum. Aut si hoc stare finis, prædico tibi ô Callicles, per canem Aegyptiorum deum, nunquam te Callieli consensurum, sed in omni uita repugnaturum. Atqui ego ô uir optime, præstare iudico, ut lyra mihi discor det & dissonet, chorusque quem ducam, ac multi præterea homines contradicant, quam ut ego unus mihi met dissonem atque repugnem. CAL. O Socrates, uidetur hæc tua iuuenilis quædam in disputando iactantia, ac reuera uulgaris quidam appares concionator. & nunc quidem in his quoque concionatorem agis: quum idem Polo eueniret, quod euenisse Gorgiæ paulo ante erga te accusabat. Nam Gorgiam quodam in loco à te interrogatum, si pergeret ad ipsum aliquis rhetoricam percepturus, sed iuris ignarus, an illum doceret: rubore adductum inquit Polus, affirmauisse illum se esse docturum: idque ob ipsos hominum mores, qui grauius ferrent, si quis talia non concederet. Ob huiusmodi deinde concessionem coactum esse Gorgiam sibimet contradicere, tibi que id mirifice gratum esse. Quare te quidem iuste tunc meo iudicio irrisit, quod huiusmodi ineptias sequeris. Nunc uero rursus Polo eadem contigerunt: quem in hoc minime probo, quod tibi concesserit, iniuriam turpius esse facere quam pati: ob eam enim concessionem impeditus à te, quæ cogitauerat, explicare non potuit. Tu uero reuera ô Socrates, in scrupulos concionalesque difficultates audientes adducis, dum ueritatem sequi te profiteris. Affers utique in medium quæ natura quidem pulchra non sunt, sed lege. Plerumque uero accidit ut contraria sint inter se lex atque natura. Siquis igitur rubore suffusus, non audeat quæ sint exprimere, contraria sibimet fateri compellitur. Tu uero id astutius animaduertens, insidiaris in uerbis. Siquis enim secundum legem loquatur, tu deinceps secundum naturam interrogas. Si uero secundum naturam ille, ipse secundum legem, quemadmodum de inferenda, uel sustinenda iniuria modo fecisti. Cum enim Polus secundum legem inferre turpius esse diceret, ipse legem es persequutus. Natura enim quicquid peius est, idem & turpius, quale est iniuriam pati, lege uero inferre. Non enim uiri est iniurias pati, sed mancipij cuiusdam, cui mortuum esse quam uiuere præstet: quod quidem contumelijs iniurijsque affectum, neque sibi, neque suis potest opitulari. Verum, ut ego arbitror, qui leges condunt, imbecilliores sunt plerique. Itaque utilitati consulentes suæ, leges constituunt. præterea laudes uituperationesque disponunt, metu potentiorum adducti, ne qua in re excedere eos possint. Itaque aiunt turpe iniustumque esse alijs plus habere, idque definiunt iniuriam facere: plus uidelicet quam alij ut habeas, quærere. Satis enim sibi factum putant, si quum inferiores sint, æquam habeant portionem. Ob hanc igitur rationem lege quidem id iniustum turpeque dicitur, quærere ut plus quam cæteri possideas: atque hanc uulgo iniuriam nominant. Natura uero ipsa, ueluti puto, demonstrat æquum esse, ut præstantiores potentioresque omnia cæteris habeant superiora. Ostendit uero multis hæc modis, tum in cæteris animantibus, tum in cunctis ciuitatibus atque gentibus, apud quas iustum esse censetur, ut potentior infirmiori dominetur, plusque possideat. Nam quo iure Xerxes aduersus Græcos duxit exercitum, uel pater eius contra Scythas, aut innumerabiles alij, quos referre quis posset? Sed hi, ut arbitror, iuxta naturam iuris ipsius, ac per louem ipsius naturæ legem hæc agunt: non tamen fortasse iuxta leges has à nobis conditas, per quas præstantissimæ ac ualidissimæ indolis adolentes ab incunabulis tãquam leones uincientes, quasi quibusdam magicis carminibus fascino, seruilemque in modum subiicimus: dicentes æquitatem esse seruandam, idque pulchrum iustumque esse. At si quis præstantis naturæ uir insurgat, ac literas, fascino-

nations

nationes, incantationesque huiusmodi uestras pessundans atque discindens, legesque omnes quæ desciscunt à natura, subuertens, cæteris dominetur, in eo iam naturæ ipsius ius effulgeret. Videtur autem mihi Pindarus hæc eadem in quodam cantu ostendere: ubi legē ait omnium esse reginam mortalium atque immortalium: eamque ius agere uolenter præpotenti manu. Idque coniectare se dicit ex rebus gestis ab Hercule: qui & si carmen ipsum haud satis memoriter teneo, meminisse tamen ipsum dicere: Herculem neque emptos, neque donatos Geryonis boues abegisse: utpote naturali ipso iure dictate, & boues, & cætera omnia quæ ab hominibus possidentur, illius qui præstantior sit atque ualētior esse debere. Veritas igitur ita se habet. idque plane cognoscas, si ad maiora te iam dimissa philosophandi cura conuerteris: Nam philosophia quidē ō Socrates, gratiosa res est, & uenusta: si quis illam moderate in adolescentiâque attingat. Sin autem supra modum tempus in ea continuerit, hominum est corruptela. Quamlibet enim quis bono à natura sit ingenio præditus, tamen si diutius per ætatē iam prouectam philosophetur, necessario omnium rerū imperitus euadet: quarum omnino clarum, bonum, excellentē uirum habere peritiam oportet. nam & legum ciuiliū, & uerborum quibus in consuetudine cœtuque hominū tam publice quam priuatim uti decet, uoluptatum præterea cupiditatumque humanarum, & ut breuiter comprehendam, morum prorsus fiunt ignari. Quocirca quoties ad aliquam rem gerendā, uel publicam uel priuatam sese conferant, habentur ridiculi, quemadmodum & ciuiles uiri, si in uestras exercitationes disputationesque descendant. Euenit enim illud Euripidis, qua in re clarus quisque est, ad eam properat: & diē partem illi plurimam impartit, ut ipse se superet. Vbi uero inferior sit, inde fugit, illudque uituperat: aliud uero laudat, quadam sui ipsius beneuolentiâ existimans seipsum ita laudare. Verum præstare arbitror amborum participem fieri, philosophiæ quidē quatenus disciplinæ gratia deceat, nec turpe quidē est adolescenti philosophari, sed cum grandior natu philosophiæ adhuc incumbit, res est Socrates ualde ridicula. Equidem similiter affectus sum erga illos qui philosophiæ dant operā, atque illos qui balbutiunt ac ludunt. Quoties enim aspicio puellum cui decorum adhuc est loqui ita balbutientem ludentemque, delector: festiuumque & liberale mihi uidetur, puerilemque decere ætatē. Quoties uero puellum audio uerba expeditius exprimētem, molestum quiddam mihi oboritur, auresque offendit meas: atque seruire quippiam præ se ferre uidetur. Cæterum quum uirum quis uel audit balbutientem, uel uidet ludentem, ridiculum id quidem, à uiroque alienum, ac dignum plagis apparet. Idem igitur erga philosophantes mihi euenit. In adolescente enim philosophiam dum cerno, ualde delector, decensque iudico, atque ingenuum esse hominem hunc existimo: eum uero qui non philosophetur, illiberalem, nec unquam præclarum aliquid ac generosum de seipso præstiturum. Sed quando grandiosem natu philosophantem animaduerto, neque dum studia eiusmodi deserentem: uerberibus iam hunc uirum Socrates indigere censeo. Quippe quod, quemadmodum modo dicebam, huic accidat homini, ut etiam si ingenuæ indolis sit, tamen seruilis euadat. fugit enim mediā ciuitatem, forensesque cōsuetudines, in quibus poeta inquit uiros fieri præstantissimos: absconditque sese cum tribus uel quatuor pueris, & in angulis suffurrando uitam ducit, nihil unquam liberale aut magnificum probaturus. Erga te autem Socrates bene amice affectus sum. Itaque idem mihi erga te quod & Zetho erga Amphionem apud Euripidem, cuius modo mentionem feci, accidit. talia enim nunc mihi quadam aduersus te dicere uenit in mentem: qualia aduersus fratrem ille dicit. Profecto ea Socrates negligis, quæ curæ esse tibi conueniebat, atque ad eō generosæ mentis præstantiam specie quadam puerili conformas, utpote qui nec in iudicijs cōsultationibusque, si usus poscat, uerba recte facere, neque conueniens quicquam probabileque eligere, nec alijs prompte consulere possis. Quare amice Socrates, ne mihi succenseas. Beneuolentiâ enim erga te mea ad hæc proferenda nunc me adducit. Nonne turpe ducis sic comparatū te esse, quemadmodum arbitror, & te & alios omnes qui philosophiam diutius persequuntur: Nempe si te nunc quis, aut alium e cœtu uestro quempiam comprehendat, inque carcerem trahat, atque te iniuriā quamuis nullam inferas, inferre tamen accuset: certe quid ageres, non haberes: sed uacillares oscitaresque, defensionis tuæ prorsus ignarus. proinde adductus in iudiciū, uel ab ignauo abiectoque accusatore, ultimo supplicio, si modo illi placere

Oratio Calliclis de philosophia

ceret, afficereris. Iam uero quomodo id ad sapientiam spectat ô Socrates: si qua ars ingenuæ mentis nacta uirum, reddit deterior: adeo ut nec ipse sibi opem ferre ualeat: nec ex grauissimis periculis se, aut alium quenquam seruare, sed inimicorum raptorumq; exponat iniurijs ingloriû in ciuitate degentem. Iam uero eiusmodi uirum, & si dictu sit agrestius, licet super genâ impune pulsare. Quamobrè bone uir me audi, ac iam in uanis uersari argutis desine: decora rerum gerendarû exerce officia, atq; ea ex quib. sapere uidearis: ista uero arguta, siue deliramenta appellari oportet, siue nugas, unde uacua habitanda tibi domus sunt, alijs relinque. deniq; imitare non eos qui hæc exigua captant, sed eos quibus uictus & gloria, & alia bona adsunt complurima. S O C. Si aurea mihi ô Callicles, anima foret, nõne arbitraris me libenter reperturû aliquẽ ex his lapidibus, per quos probari aurum solet optimû, ad quem animam admoues mecum, si ab ipso quasi recte educata approbaretur, certo scirem me satis habere, nec probatione ulterius alia indigere? C A. Quorsum hæc ô Socrates? S O C. Dicam equidẽ. Nempe arbitror, cum te nactus fuero, me iam preciosum hunc lapidem esse nactum. C A L. Quam ob causam? S O C. Quoniam

Tria debet habere probaturus animam alicuius, scientiã, beneuolentiã, audaciã

Sententia Callicles & amicorum: Nõ esse ad exactam philosophiã diligentiam cõtendendum

Quarũ rerũ cõsideratio pulcherrima

certo scio ea quæ tu mecum senseris, in his quæ meus animus opinatur, fore proculdubio uera. Censeo namq; in eo qui alicuius probaturus sit animam, utrum illa quidem recte instituta sit, nec ne, tria potissimû requiri, quæ in te sunt omnia: scientiã primo: deinde opinionem, prudentis scilicet atq; beneuoli: tertio audaciam. Nam multos equidem reperio qui me propterea recto examine probare non possunt, quod sapientes non sunt, quemadmodum tu esse uideris. Alij uero sapientes quidem sunt, sed ueritatem mihi dicere nolunt, ex eo quod mei curam non gerunt, ut tu geris. Peregrini uero isti, Gorgias & Polus, sapientes quidem sunt, meq; diligunt: uerum deest eis audacia, uereturq; ultra quam oporteat. Quod quidem cuiam dubiû esse possit: Quippe cum eo usq; processerint uerecundiã, ut utriq; ob ipsam uerecundiã in præsentia multorum hominû ausi fuerint si his de rebus maximis contradicere. Quibus omnibus quum aliq; careant, ipse habes. Principio es abunde liberaliter institutus: quod multi si opus sit, confirmarent Athenienses, mihiq; beneuolus, quod qua coniectura intelligam, tibi dicam. Noui equidem Callicles quatuor uos in sapientiã studio socios: te scilicet & Thyssandru Aphidnaum, & Andronem Androtionis, Nausicydemq; Cholargeum: atq; cum aliquando inter uos ageretur, quousq; sapientiã studendum foret, eiusmodi apud uos uicisse sententiam audiui: nõ esse ad exactam philosophiã diligentiam contendendû, sed cauedum ne ultra quam deceat, sapientes facti clam uos ipsos deprauaretis. Quum igitur audio idem te mihi dare consiliû, quod amicissimis tuis, abunde magnum argumentû est ueri amoris erga me tuum. Postremo quod non desit audacia, nec te pudor impediatur, & tu ipse affirmas, & oratio quam paulo ante hic habuisti, testatur. Cum hæc igitur ita se habeant, siquid tu mihi in disputando concesseris, satis iam nobis probatum erit: neq; oportebit ad examẽ aliud id referre: alioquin tu nunquam id mihi concessisses, uel de sapientiã defectu, uel uerecundiã adductus, uel decipiendi causa. Amicus enim mihi es, ut ipse ais. Reuera igitur mea tuaq; confessio finem iam ueritatis habebit. Harum uero cõsideratio rerum in quibus me ipse corripuisti, omnium Callicles pulcherrima est: qualem esse uirum deceat: quidq; & quousq; tam in iuuentute q; in senectute exercere conueniat. Ego uero siquid in uita mea minus recte ago, certum habeto me nõ sponte mea, sed inscitia potius aberrare. quamobrem tu quemadmodû admonere cœpisti, perge quæso, planeq; mihi demonstra quidnã sit istud, & qua uia consequi ualeam, quod mihi quærendû arbitraris. Quod si me consentientem tibi nunc habebis, postea uero quæ assensus fuerim, minus præstare deprehendas, socordem omnino ignauumq; me putato, neq; ulterius in me admonẽdo quasi omnino perditto operam perdas. Resume uero mihi ab initio, quemadmodû tu & Pindarus dicebatis, iustum id esse natura, potentiorẽ per uim auferre ea quæ imbecilliorum sunt, & dominari meliorem deteriori, plusq; habere eum qui præstantior sit, quàm qui abiecior. Nunquid aliud dicis esse iustum: an recte meministi? C A L. Hæc & tunc dicebam, & nunc dico. S O C. Utrum uero meliorem uocas eundem atq; potentiorẽ? Neq; enim tunc plane quid diceret, intelligere potui. num ualidiores appellas potentiores: oportetq; ualidioribus infirmiores obtemperare. Quemadmodû tunc uideris demonstrauisse, cum diceret magnas ciuitates

ciuitates aduersus paruas naturali iure insurgere, propterea quòd potentiores atque ualidiores essent: quasi idem sit potētius, ualidiusq; & melius. An fieri potest ut aliquis melior quidem sit, inferior tamen atque imbecillior? Similiterq; ut potentior sit, deterior tamen. Vel eadem melioris atq; potentioris est definitio? Hoc ipsum mihi apertius explica, idem ne an aliud sit potentius, & melius, atq; ualentius. CAL. Equidem manifeste tibi assero idem esse. SOC. Nōne multitudo ipsa natura uno potentior est? quæ quidem leges constituit super unum, quemadmodū nuper ipse dicebas. CAL. Quid nī? SOC. Multitudinis ergo leges potentiorum sunt. CAL. Omnino. SOC. Nōne igitur & meliorum? Qui enim potentiores sunt, ut ipse ais, multo sunt meliores. CAL. Sic certe. SOCR. Nōne horum institutiones natura sunt rectæ, cum potentiores sint? CAL. Sic affirmo. Nōne multitudo statuit, quemadmodum nuper ipse dicebas, iustum esse seruari inter omnes æqualitatem: atq; esse turpius iniuriam inferri quàm pati? Est ne ita, an aliter? Ac uide ne hic tu quoq; ob uerecundiam capiaris. Constituit multitudo ista, nec ne: uidelicet iustum esse seruari æquitatem, non autem alium alio plus habere: atque turpius esse facere iniuriam quàm accipere? Nulla te Callicles inuidia, quæso, quo minus ad hæc respondeas, detineat: ut si mecum sentias, abs te confirmet tanquam uiro ad iudicandum abunde sufficiente. CAL. Sicutique statuit multitudo. SOC. Non ergo lege sola, & turpius est facere iniuriam quàm pati, & iustum est æquitatē seruare: sed etiam ipsa natura. Quapropter uideris in superioribus non uere dixisse, neque me recte accusauisse: cum contrarias esse inter se legem atq; naturam affirmares, meq; hæc animaduertentera solere in uerbis insidiari: atq; si quis secundum naturam loquatur, ad legem: si quis uero secundum legem, ad naturam deducere. CAL. Hic uir nunquam desinet in nugis uer sari. Dic mihi Socrates, nōne te pudet, tam grandem natu, uenari nomina? Atque si quis uerbo excidat, tanquam id tibi lucro ueniat, impense captare? Putas me aliud dicere potentiores esse quàm meliores? Nōne dudum dico idem esse melius atq; potētius? An putas me dicere, si sex seruorum hominumq; undiq; uilissimorum in unum confluat, hos præterquam fortasse corporis uiribus esse potentiores: & quæ hi statuunt esse iura? SOC. Agendum ò sapientissime Callicles, ita ne dicis? CAL. Et maxime quidem. SOC. At ego beate uir iam dudum coniecto tale aliquid te potētius appellare: atq; interrogo cupiens quid uelis aperte cognoscere. Nōne enim duos meliores esse uno iudicas? neq; seruos tuos te meliores, quia uidelicet robustiores sint? Verum rursus à principio dicas quos tandem uelis esse meliores, quando non ualidiores: & uide precor ò uir mirifice, ut mitius me doceas, ne à scholis tuis aufugiam. CAL. Ironice loqueris. SOCR. Non per Zethum Callicles, quo tu fretus multa usus aduersus me nunc es ironia. Verum dic age, quos nam meliores appellas? CALL. Præstantiores equidem. SOCRAT. Vides ergo te nomina duntaxat dicere: ostendere uero nihil: non aperis meliores potētioresq;, utrum prudentiores an alios quosdam esse dicas. CALL. Per Iouem hoc dico, & maxime quidem. SOC. Sape igitur unus prudens compluribus imprudentibus iuxta sermonem tuum potentior est: atque hunc par est dominari, ceteros uero subesse, plusq; habere eum his quibus imperat. Hoc enim dicere mihi uelle uideris (neque uerba aucupor) si quidem unus sit multis potentior. CALL. At hæc ipsa sunt quæ dico. Hoc enim arbitror ius esse natura: eum uidelicet qui melior prudentior que sit, imperare, atque plus inferioribus possidere. SOCRAT. Siste parumper. Quid tandem sentias si in hoc loco, ut nunc, congregati essemus multi: forent que nobis communia esculenta, & poculenta complurimat: nos uero ex uarijs hominum generibus essemus conflati, partim quidem ualidi, partim uero imbecilles: unus autem nostrum omnium circa hæc prudentissimus, fortasse medicus: ac foret hic, ut consentaneum est, alijs quidem robustior, alijs uero debilior: nōne hic prudentior, præter ea melior quantum ad hæc pertinet, & potentior erit? CALL. Omnino. SOC. Vtrum uero horum esculentorum propterea plus illum quàm nos, quia sit melior, habere decet? An potius ob eius præstantiam omnia distribuere debet, neq; in distribuendo pro se plus retinere: alioquin multandus sit: sed de alijs plus, alijs minus habere: ac si omnium debilissimus sit, minimum sibi quamuis optimo tribuendum est Callicles? nōne ita bonum est dicendum? CAL. De esculentis & poculentis &

medicis atq; huiusmodi nugis uerba facis: ego uero nō de his loquor. S O C. Vtrum igitur prudentiorem esse meliorem dicis, necne? Responde. C A L. Equidem. S O C. At nō oportet, ut melior plus accipiat? C A L. Non, de cibis atque potionibus. S O C. Intelligo. Fortē enim de uestibus. Atque oportet eum qui sit in conficiendis uestibus peritissimus, magnam habere tunicam, ac multis preciosisq; ornatum incedere uestibus. C A L. Quas tu uestes mihi narras? S O C. At forsitan in calceis oportet eum plus accipere qui in eis prudentior sit & melior: ac forsitan ipse coriarius maximos pluresq; habere debet calceos, multosq; suis pedibus circumferre. C A L. De quibus calceis nunc desiras? S O C. Quod si nō talia, saltem eiusmodi quedam dicis, ceu uirum in colendis agris prudentem honestumq; & bonum, debere plus reportare seminis, plurimoq; in suis agris uti. C A L. Quam semper eadem dicis o Socrates? S O C. Non solum eadem Callicles, sed eisdem quoque de rebus. C A L. Per deos, semper tu cerdones, coriarios, fullones, coquos, medicos habes in ore, quasi de his instituta nobis disputatio fuerit. S O C. Nōne ergo ipse dices aliquando, quibus in rebus potentior atq; prudentior iuste possidere plus debeat? Vel neq; me permittes dicere, neq; ipse dices? C A L. At ego id iam diu dico: primo quidē qui potētiore sint, non enim cerdones dico neq; coquos, sed eos qui in administranda republica sint prudentes: neq; prudentes solum uerum etiam fortes, qui ad ea quæ excogitauerunt perficienda aptissimi sint, neq; animi mollitiē ulla succumbant. S O C. Aduertis ne Callicles nō de eisdem me abs te, atq; uicissim te à me accusari? Tu quidem me accusas quasi semper eadem repetam: ego uero te contrā tanquam de rebus eisdem nunquam eadem afferentem. si quidem alias meliores atq; potentiores esse definis ualidiores, alias autem prudentiores. Nunc præterea aliud quiddam affers. Fortiores enim nunc quidā abs te potentiores melioresq; nominantur. Verum age tandem explica, quos potissimum & ad quid meliores potentioresq; appellas. C A L. Iam dixi, prudentes uidelicet in rebus publicis atq; fortes. Hos enim decet ciuitatibus imperare: idq; iustum est, ut plus alijs habeant dominantes uidelicet subiectis. S O C. Quid uero? sibi ne ipsis ulla ratione dominari, siue parere decet? C A L. Quemadmodum dicis? S O C. Dico num sibi quisq; debeat imperare: an nihil opus sit, ut sibi quidem imperet, sed alijs duntaxat. C A L. Quomodo sibi met imperare dicis? S O C. Nihil obscurum dico, sed quemadmodum dicunt multi, temperatum, & sui ipsius compotem, uoluptatibus suis cupiditatibusq; imperantem. C A L. Quam festiuus es Socrates: stupidos homines nominas temperatos. S O C. Quid ais? nemo est quin norit me id minime dicere. C A L. Immo ualde quidem o Socrates, nam quomodo beatus esse potest qui alicui seruiat? Cæterū hoc est natura iustū atq; pulchrū, quod tibi nunc audacter dico, oportere illum qui recte uitam acturus sit, permittere cupiditates suas summopere augeri, nec eas ullo modo cohibere: atq; his quammaximis quicquid petunt subministrare ob fortitudinem atq; prudentiam: & quemlibet earū affectum prorsus explere. Quod quidem quia multi consequi nequeunt, eos uituperant qui id assequuntur, ob uerecundiam suam impotentiam abscondentes: seruntq; intemperantiam esse turpem, quemadmodum in superioribus ipse dicebam. Præterea in seruilem habitum deducunt melioris nature homines: ipsiq; cum libidines suas explere nequeant, temperantiam atq; iustitiam probant propter ignauiam. Verum si his à principio contigisset, ut uel regum essent filij, uel ipsis natura sufficeret ad imperium aut tyrannidem, aut potestatem aliquam sibi comparandam, profecto turpius peiusq; esset, ut huiusmodi temperantia uterentur: qui cum liceret ipsis frui bonis, nec impedirentur ab ullo, ipsi sibi dominam præfecerint multitudinis legem sermonemq; & uituperationem. Quo enim modo non miseri sint? si quidem propter quādam iustitiæ temperantiæq; honestatem, nihil plus amicis quam inimicis tribuerent, etiam dum in ciuitate sua dominarentur. Cæterū o Socrates ueritas ipsa quam te sequi affirmas, ita se habet: luxuria, intemperantia, libertas, modo facultas suppetat, uirtus est atq; felicitas. Cætera uero isthæc speciosa præter naturā adinuenta, hominum deliramenta sunt, & nugæ penitus contemnendæ. S O C. Non ingenerose o Callicles, audacia usus in disputando procedis. Sanè apertè nunc ea dicta sunt abs te, quæ alij cogitant quidem, dicere tamen nolunt: quamobrem te ut nullo modo desistas obsecro, ut reuera certiores efficiamur, qua sit ratione uiuendum. Dic ergo mihi, cupiditates ais nō esse coercendas

ercendas: si quis optet esse talis, qualem oportet esse: imò permittendum illas summope-
 re augeri, atq; earum expletionem aliunde cōparandam: idq; ais esse uirtutem? CAL. Aio
 equidem. S O C. Si ita esset, non recte dicerent beati, qui nullius indigeant. Alioquin, lapi-
 des & mortui felicissimi forent. Veruntamen & illa quā tu dicis, grauis est uita. Neq; ad-
 mirarer si ea de re uerum Euripidis dictum, Quis nouit utrum uiuere quidē mori sit: mo-
 ri autē uiuere? Et nunc fortē reuera mortui sumus. Audiui iam equidem à sapiente quo-
 dam nos nunc mortuos esse, corpusq; nostrum sepulchrū esse nobis: partēq; illam animæ
 in qua cupiditates sunt, perinde se habere ac si persuadendo uicissimq; dissuadendo, sur-
 sum deorsumq; agitur. Itaq; elegans quidam uir Siculus fortasse uel Italus in his confa-
 bulatus, hanc animi partem propter suasionem credulitatemq; lubricam alludens nomi-
 ni, doliū appellauit: Dementes uero prophanos atq; damnatos. Horum autē hanc ani-
 mi partē quæ libidinibus agitur, tanquam futilem ob incontinentiā inexplebilē perfo-
 ratum esse doliū, inquit. Quamobrem hic uir contrariū tibi ostendit: eorum qui apud ob-
 scuros sunt inferos, eos esse miserimos, qui tanq; omnino prophanī damnati sunt, atq;
 aquam in uas perforatum alio etiam perforato uase inferre cogunt. Esse autem hoc aliud
 uas, siue cribellum, ut dicebat is qui me docuit, dementiū animum. quem ideo perforato
 uasi assimilauit, quod propter inuidā affectionē obliuionemq; nequeat infusum aliquid
 continere. Videbuntur hæc alicui quodammodo mira: demonstrant tamen quod uolo,
 si qua ratione ualeam, persuadere tibi, ut pro inexplebili & incontinenti uitā moderatam
 præsentibusq; semper contentā rebus eligas. Sed utrum per hæc tibi aliquid persuadeo?
 ut mutata sententiā beatiores qui temperate uiuant, quàm qui intēperate putes? An nihil
 etiam proficio? atq; licet multa simili ratione confabuler, nihilo magis es sententiam mu-
 taturus? CAL. Hoc ô Socrates uerius subiunxisti. S O C. Agedum tibi similitudinem ali-
 quam ex eodem gymnasio adducam. Attende utrum perinde de utriusq; uita, temperati
 scilicet atque intemperati statuas, ac de duobus qui multa haberent uasa: & alter quidem
 integra atq; plena partim uini, partim mellis, partim lactis, aliaq; similiter aliorum: sint ue-
 ro singuli hi liquores rari quidem, & inuētū difficiles, multisq; & grauib. laboribus com-
 parati. Is ergo cui plena sunt uasa nihil superinfundere omnino curer: sed quantū ad hæc
 attinet quietem agat. Alteri uero liquores sint quemadmodum alteri: qui comparari qui-
 dem, sed tamen cū difficultate possint: uasa uero perforata atq; fracta, ac die nocteq; con-
 tinue illa implere cogatur, aut extremis molestijs agitur. Quare cum talis sit utriusque
 uita, temperati ne an intemperati beatorem esse ais? An persuadeo tibi his uerbis, ut ui-
 tam hominis moderati meliorē esse immoderati concedas? uel nondū persuadeo? CAL.
 Nequaquam ô Socrates. Nam illi cui plena sunt omnia, nulla amplius est uoluptas: sed
 quemadmodum modo dicebam, quasi lapis uiuit, postquam semel impleuerit: neq; uolu-
 ptatem sentit amplius neq; molestiā. Dulcedo autē uitę in multa continuaq; infusione con-
 sistit. S O C. An nō necesse est si multum influat, multum uicissim effluere? lataq; effluxu
 patere foramina? CAL. Prorsus. S O C. Charadrij auis, id est uoraginis cuiusdam tu rursus
 uitam dicis: non autem mortui aut lapidis: atq; mihi responde, num tale aliquid dicas ue-
 lut esurire, atq; esurientem comedere. CAL. Dico equidem. S O C. Et sitire sitientemq; bi-
 bere. CAL. Dico equidem: atque reliquis similiter cupiditatibus affectum esse explereq;
 eas posse cum uoluptate, beatam esse uitam affirmo. S O C. Euge uirorum optime, perge
 ut cœpisti, nec te pudeat. Oportet autem, ut uideatur, me quoque pudore non detineri. ac
 primum mihi dicas, utrum scabiosum qui sese fricet, idq; continue facere queat, beate ui-
 uere putandum sit. CAL. Quam ineptus es ô Socrates, ac reuera uulgaris concionator.
 S O C. Profecto ô Callicles Polum quidem & Gorgiam conterrui, & erubescere compu-
 li. Tu uero caue ne terrearis, neque pudore impedire. Fortis namque es, sed duntaxat re-
 sponde. CAL. Dico utiq; fricantem quoq; uoluptuose uiuere. S O C. Nōne si uoluptuo-
 se, etiam beate? CAL. Proculdubio. S O C. Vtrum si caput duntaxat fricet, uel amplius
 aliquid, à te quæro. Vide quid respondeas Callicles, si quis te deinceps quæ consequun-
 tur interroget: atq; his quasi capitalibus concessis cinædorum istorum uita nequaquam
 grauis, turpis, infelix, dicenda erit: an ipse audebis eos beatos dicere si ad uotum his quæ
 cupiunt potiantur? CAL. An non te pudet ô Socrates ad ista sermonem deducere? S O C.
 Egōne ô generose uir deduco? an ille potius qui adeo impudenter asserit eos qui oble-
 ctantur

Euripid. de
 uita & mor-
 te

stantur, quocumque modo oblectentur, esse beatos: neque distinguit quæ uoluptatum bonæ sint, & quæ malæ? Verum nunc saltem dic, utrum idem esse asseras uoluptatem atque bonum: an esse aliquid uoluptuarium quod non sit bonum. CAL. Ut mihi proculdubio ratus sit sermo, si aliud esse dixeris, idem esse dico. SOC. Peruertis Callicles illa quæ prius dicta sunt: nec amplius idoneus es ad illa quæ perscrutamur inuestiganda, siquidem aliter quam tibi uidetur es responsurus. CAL. Enim uero tu quoque Socrates. SOC. Atqui neque ego recte facio, si id facio: neque tu. Sed o beate uide ne hoc sit bonum omnino gaudere: alioquin quæ nunc subducta sunt, multa & turpia atque alia insuper quamplurima euenire uidentur, si hoc ita se habeat. CAL. Ut tu quidem putas o Socrates. SOC. Tu autem reuera hæc affirmas? CAL. Affirmo equidem. SOC. Vis ergo quasi te serio loquente, disputationem aggrediamur? CAL. Volo certe. SOC. Age iam cum huiusmodi sententiæ sis, distincte ad hæc mihi responde, Vocas ne aliquid scientiam? CAL. Voco. SOC. Nonne fortitudinem quandam paulo ante cum scientiâ esse dicebas? CAL. Dicebam sane. SOC. Nunquid aliud fortitudinem quam scientiâ, quasi duo hæc sint, dicebas esse? CAL. Maxime. SOC. Voluptatem uero atque scientiam, idem ne an aliud esse? CAL. Aliud sapientissime uir dicebam. SOC. Num & fortitudinem à uoluptate differes? CAL. Quid nisi? SOC. Age itaque, ut hæc meminerimus. Callicles quidem Acharneus uoluptatem bonumque idem esse dixit: sed scientiam & fortitudinem tum inter se, tum à bono differre. Socrates autem Alpeccetes ista non concedit. CAL. An non concedit? SOC. Arbitror autem neque Calliclem talia concessurum, ubi seipsum recte considerauerit. Dic mihi felices, & infelices nonne contrario modo affici putas? CAL. Puto equidem. SOC. An non si contraria hæc eorumque affectiones inuicem sunt, necesse est ea ita se habere quemadmodum sanitas atque morbus? non enim aliquis sanus simul est atque agrotat, neque simul cessat sanitas atque morbus. CAL. Quo pacto dicis? SOC. Assumpto toto si uis corpore ita considera, agrotant ne alicuius oculi eo morbo qui ophthalmia nominatur? CAL. Esto. SOC. Nunquid simul sanisunt? CAL. Non. SOC. Quando uero eo morbo quis liberatur, nunquid tunc sanitas oculorum cessat? & tandem morbus simul sanitasque discedunt? CAL. Minime. SOC. Mirum namque, ut arbitror, absurdumque id foret. CAL. Nimum quidem. SOC. Sed, ut puto, uicissim capit, & amittit utrumque. CAL. Assentior. SOC. Robur quoque imbecillitatemque similiter. CAL. Certe similiter. SOC. Velocitatem cursus, & tarditatem. CAL. Certe. SOC. Nonne & bona felicitatemque, & horum contraria mala uidelicet atque miseriam, per uices accipit utraq; per uices amittit? CAL. Omnino. SOC. Siqua ergo reperiamus à quibus aliquis liberatur simul & habet: nimirum hæc non ita se habent, ut alterum quidem eorum bonum sit, alterum uero malum. hæc ne confitemur? Quid responsurus sis considera diligenter. CAL. Fateor proculdubio. SOC. Age utique ad illa quæ prius concessimus reuertamur. Esurire uoluptuariū dixisti esse, an molestum? De fame ipsa interrogo. CAL. Molestum equidem: attamen famescentem comedere, uoluptuarium. SOC. Ego quoque intelligo, at uero famis ipsa molesta est, an non? CAL. Molesta. SOC. Nonne & sitis? CAL. Vehementer. SOC. Vtrum ergo amplius à me quæri uis? an confiteris indigentiam omnem atque cupiditatem doloris esse participem? CAL. Confiteor: ne ultra quæras. SOC. Esto. Sitientem uero bibere, uoluptuarium esse dicis? CAL. Dico. SOC. Ex hoc ergo quod ais, sitientem quidem esse, dolorosum est. CAL. Est. SOC. Bibere uero expletio est indigentiae atque uoluptas. CAL. Ita. SOC. Nunquid ergo qua ratione bibit, gaudere dicis? CAL. Maxime. SOC. Quatenus uero sitit, dolere? CAL. Certe. SOC. Sentis igitur quid sequatur? uidelicet fateri te, dolentem gaudere simul, quando sitientem dicis bibere? an non simul id euenit eodem in loco atque tempore? siue animam, siue corpus respicias. Nihil enim refert, ut arbitror. Ita ne est, an aliter? CAL. Ita. SOC. Veruntamen felicem esse simul & infelicem, impossibile esse dixisti. CAL. Equidem. SOC. At uero dolentem gaudere posse confessus es. CAL. Apparet. SOC. Quapropter gaudere non idem est atque esse felicem: neque dolere idem quod infelicem esse. Ideoque aliud uoluptas est quam bonum. CAL. Nescio quid commenteris. SOC. Immo scis, sed fateri non libet: at perge quæso respondendo, ultro enim deliras: ut quam sapiens sis agnoscas qui me castigas. Nonne unusquisque nostrum sitire desinit, atque simul gaudere propter potum? CAL. Nescio quid dicas. SOC. Nequaquam ita o Callicles: Imo responde nostri gratia, ut disputatio concludatur. CAL. At enim semper talis

talis est Socrates. Exigua enim & nullius momenti perquirat atque redarguit. GOR. Quid
 tua refert? Non enim hoc tuum officium est, sed permittit ut arguat arbitrato suo. CAL.
 Quare igitur Socrates de angustis ac uilibus istis, quando id Gorgiae placet. SOC. Sicci-
 ne beatus es, ut magna consecutus mysteria sis prius quam parua? Ego uero id fas esse non
 iudicabam. Sed iam resumens ubi reliquisti responde. An non simul desinit quis sitire at-
 que gaudere? CAL. Concedo. SOC. Nonne & famescere aliasque cupiditates habere si-
 mul atque uoluptates desinit? CAL. Ita est. SOC. An non ergo dolores, & uoluptates si-
 mul animi? CAL. Ita. SOC. Veruntamen a bonis & a malis non simul cessat: ut tu modo fa-
 rebaris. Nunc uero non confiteris. CAL. Equidem. Sed quid tum? SOC. Nempe non ea-
 dem sunt omnia amice bona, & uoluptuaria: neque mala eadem atque molesta. Ab illis enim
 quis simul cessat, ab illis uero nequaquam, utpote alijs. Quanam igitur ratione uoluptua-
 ria eadem sint atque bona: uel molesta eadem atque mala? Iam uero si uis hoc rursus pa-
 cio considera. Arbitror enim nec per hunc modum tibi consentiri. Attende igitur: bonos
 uiros nonne bonorum praesentia bonos uocas: quemadmodum pulchros eos quibus pul-
 chritudo adsit appellas? CAL. Equidem. SOC. Quid uero: bonos uiros appellas dement-
 es, & timidos: non certe paulo ante, immo fortes prudentesque dicebas. Nonne hos ip-
 sos nuncupas bonos? CAL. Omnino equidem. SOC. Dementem autem puerum uidi-
 sti unquam uoluptate perfundi? CAL. Vidi. SOC. Virum autem dementem uidisti ali-
 quando affici uoluptate? CAL. Opinor me uidisse. Sed quorsum haec? SOC. Nihil refert:
 sed responde. CAL. Vidi. SOC. Quid uero: sanae mentis uirum dolentem uidisti atque gauden-
 tem? CAL. Certe. SOC. Utri uero magis gaudent atque dolent, prudentes ne, an impruden-
 tes? CAL. Haud multum differre arbitror. SOC. Satis est istud. In bello autem uidisti ne un-
 quam uirum timidum? CAL. Quid nisi? SOC. Quid uero cum recederent hostes: utri uideban-
 tur tibi magis gaudere: timidine, an fortes? CAL. Utrique mihi magis gaudere, uel saltem pro-
 pe. SOC. Nihil refert. gaudent igitur & timidi. CAL. Magnopere. SOC. Et dementes, ut
 apparet. CAL. Et isti. SOC. Cum uero hostes aduentant, soli ne dolent timidi, an etiam
 fortes? CAL. Utrique. SOC. Num similiter? CAL. Fortem magis timidi. SOC. Abeuntibus
 autem nonne magis gaudent? CAL. Fortem. SOC. Non igitur dolent atque gaudent impruden-
 tes atque prudentes, timidi que et fortes similiter: ut ipse ais: magis tamen timidi que fortes. CAL.
 Aio equidem. SOC. Veruntamen prudentes quidem, et fortes boni sunt: timidi uero atque
 imprudentes mali. CAL. Ita est. SOC. Quamobrem aequae gaudent atque dolent & boni &
 mali. CAL. Assentior. SOC. An ergo aequae boni mali que sunt hi qui boni sunt, & qui mali:
 an potius boni duntaxat qui boni sunt, mali uero qui mali? CAL. Per Iouem nescio quid in-
 uoluas. SOC. An ignoras dixisse te bonorum praesentia esse bonos, malos uero malorum?
 Bona autem uoluptates esse, mala uero dolores? CAL. Equidem. SOC. Nonne igitur his
 qui oblectantur adsunt bona, uidelicet uoluptates: siquidem oblectantur? CAL. Quid pro-
 hibet? SOC. Num praesentibus bonis boni sunt qui delectantur? CAL. Sunt. SOC. Et do-
 lentibus adsunt mala, scilicet ipsi dolores? CAL. Assunt. SOC. Malorum uero copia ma-
 los esse dicis qui mali sunt. nonne adhuc dicis? CAL. Equidem. SOC. Boni ergo sunt hi qui
 gaudent, mali uero qui dolent. CAL. Maxime. SOC. Et qui magis nimirum magis, qui ue-
 minus, & hi minus, & qui pariter, aequae. CAL. Ita. SOC. Nunquid ais ita gaudere atque do-
 lere prudentes ut imprudentes, rursusque timidos atque fortes: an magis etiam timidos? CAL.
 Aio. SOC. Reputa igitur unam mecum quid nobis ex his quae concessa sunt eueniat. Bis enim
 atque ter pulchrum esse ferunt ea quae pulchra sunt dicere atque considerare. Bonum quidem
 esse prudentem fortemque diximus, necne? CAL. Diximus. SOC. Malum uero impruden-
 tem & timidum? CAL. Prorsus. SOC. Bonum autem rursus eum qui gaudeat? CAL. Ita.
 SOC. Malum uero eum qui doleat. CAL. Necessesse est. SOC. Dolere uero atque laetari bo-
 num malumque similiter: forte etiam magis malum? CAL. Certe. SOC. Similiter ergo quis
 bonus fit, & malus bono, uel potius ipse malus fit bonus. an non haec & superiora illa se-
 quuntur, si quis uoluptaria eadem esse dixerit atque bona? An non necessario haec sequuntur Cal-
 licles? CAL. Iam dudum te ausculto Socrates, tibi que concedo, obseruans si quis uel ioco, ali-
 quid tibi dederit, id puerorum more libentius te arripere: quasi uero existimare debeas, uel
 me uel alium quenquam non arbitrari alias uoluptates esse meliores: alias uero deteriores.
 SOC. Vhi uhi o Callicles que astutus es: me quasi puerum ludis, quandoque in hunc modum
 rem

rem habere asserens, quandoq; aliter, me decipis. atqui non arbitrabar ab initio ultro deceptum iri abs te, cum sis amicus. Nunc autem nimium me fefellisti: atque, ut uidetur, quemadmodum uetus habet prouerbiū, necessario adducor ut presentī sorte pro uiribus bene utar: & quod tu das accipiam. Est autem, ni fallor, quod nunc affers, eiusmodi: uoluptatum alias quidem bonas esse, alias uero malas: nunquid? CAL. Proculdubio. SOC. Bonæ uero nonne quæ utiles? Malæ autem quæ noxiæ? CAL. Ita certe. SOC. Utiles autem quæ boni aliquid afferunt. Noxiæ uero quæ mali non nihil? CAL. Assentior. SOC. Num igitur tales dicis, uelut in corpore, quas modo dicebamus, edendi bibendiq; uoluptates? Nunquid enim ex his illæ quæ ualitudinem præstant corpori, aut robur, aut aliam quandam corporis uirtutem, bonæ sunt: quæ contrariæ, malæ? CAL. Prorsus. SOC. Et dolores eodem pacto alij boni sunt, alij mali? CAL. Nihil prohibet. SOC. Bonas quidem uoluptates, & dolores bonos eligere oportet & prosequi. CAL. Prorsus. SOC. Contra uero nequaquam. CAL. Manifestum est. SOC. Nempe bonorum gratia agenda esse omnia ego & Polus consensimus, an meministi? & tibi similiter uidetur, hic esse finis omnium actionum: ipsum scilicet bonum, eiusq; gratia cætera omnia facienda, non autem ipsum gratia reliquorum? An tertius in hanc sententiam nobis accedis? CAL. Equidem. SOC. Quamobrem bonorum gratia oportet & alia & uoluptates sequi, non autem bona gratia uoluptatum. CAL. Prorsus. SOC. An ergo cuiusque uiri est eligere quænam ex rebus quæ delectant bonæ sunt, quæ uero malæ? An potius artificiosi uiri opus est utrumq;? CAL. Artificiosi. SOC. Recordemur ergo illorum quæ ad Polum Gorgiamq; dixi. Nam si meministi, esse facultates quasdam præparatrices dicebam: alias quidem usque ad uoluptatem duntaxat, quid melius deterius uel sit ignorantes, alias uero quid bonum malum uel sit cognoscentes. Ponebam præterea earum quæ circa uoluptates uersantur, coquinariam circa corpus peritiam, sed non artem: earum uero quæ ad bonum intendunt, medendi artem. Et per Iouē amicabilem precor ô Callicles, ne aduersus me ioceris: neq; quicquid tibi occurrit respondeas, neq; etiam rursus hæc à me ueluti iocum accipias. Uides enim ea de re nobis esse sermonem, qua nihil magis nosse uir sanæ mentis contendat: quemadmodum uidelicet sit uiuendum: utrum quemadmodum tu hortaris, illa agendo quæ uiri dicis esse officia: uersantem in populo atq; orantem: rem præterea publicam gubernantem, ceu uos in præsentia gubernatis: an potius uita sit hæc philosophica capeffenda, & qua in re hæc uita differt ab illa. Fortè uero operæ precium est, quemadmodum inceperam paulo ante, distinguere: atq; deinde cum nobis de distinctione cõuenerit, si hæc duplex uita est, cõsiderare quid intersit, & qua potius uiuendū. Sed fortassis nondū quid dicam intelligis. CAL. Nondum certe. SOC. At plantus dicam, postquam confessi uterq; sumus, esse quidem aliquid bonum, esse quoq; aliquid uoluptariū: sed aliud uoluptarium esse, quàm bonum: atq; utriusq; horum studiū, & præparationē quandam esse ad ea comparanda: alteram uidelicet uenationem boni, alteram uoluptatis: hoc ipsum primo antequam ulterius procedam, assentiris mihi, necne? CAL. Assentior. SOC. Age & illa quæ ad hos dicebam mihi assentire, si modo uera tunc loqui tibi sum uisus. Constanter enim affirmabam nō uideri mihi coquinariam esse artem, sed peritiam quandam. Medicinam uero esse artem, propterea quod medicinæ facultas illius quod curat naturam & causam eorum quæ agit expendit: ac horum cuiusq; reddere rationem potest. Altera uero uoluptatis facultas ad ipsam uoluptatem circa quam totum eius uersat studiū, omnino absq; arte procedit, neq; uoluptatis ipsius naturā considerans, neq; causam: temeraria prorsus, ut ita dixerim, neq; pensi habens quicquā, sed usu quodam atq; experientia, & memoria eius quod accidere consueuerit solū frera, uoluptates studiose parat. Hæc ergo primum perpende, num sufficienter tibi dicta uideantur. Nunquid præterea esse putes tales quasdam circa animam facultates, alias quidem artificiosas, uidelicet eius quod sit animæ optimum curam gerentes: alias uero id negligentes, dum solum cogitant quemadmodum & de corpore diximus, quo pacto oblectare animum queant. Quæ quidem utrum melior an deterior sit uoluptas, minime cogitant: neq; aliud quicquā curant, quàm ut oblectent, siue melius id sit, siue deterius. Mihi quidem uidentur esse tales aliquæ facultates, uniuersumq; id ministerium adulationem esse duco, tam circa animā quàm circa corpus: & omnino circa illud quodlibet cuius uoluptatem quis affectat, nulla prorsus melioris deterioris ue

Quare medicina sitars

Vide quæ sint in ipsa peritia

risiue adhibita ratione. Tu uero utrum in eandem nobiscum sententiã cõuenis, an dissenti-
tis? CAL. Minime quidẽ, imò consensio, ut tibi quandoq; disputatio cõcludatur, & huic
Gorgiã gratificer. SOC. Nunquid hoc circa unam quidem est animam? Circa uero duas,
uel plures non est? CAL. Non ita, sed & circa duas, & circa multas. SOC. Nonne & mul-
tis in unum cõuenientibus, gratificari quis potest absq; ulla eius quod est optimum ratio-
ne? CAL. Sic arbitror. SOC. Potes ne dicere quã studia sint quã hoc efficiant? Imò si uis
me quærere, eam quidem quã talis tibi uidetur, concede esse talem. Quã uero non talis,
nega. Principio tibi cinarũ consideremus, an non tibi hæc uidetur esse talis, ut aliud nihil
quã aures delectare curet? CAL. Mihi quidem. SOC. Num & aliã omnes eiusmodi qua-
lis citharistica qua in certaminibus utuntur? CAL. Certe. SOC. Quid doctrina chori di-
thyramborumq; poësis, nonne eiusmodi tibi esse uidetur? An putas Cinesiam Meletis fi-
lium, ut tale aliquid dicat, unde audiẽtes meliores reddantur, spectare? Vel potius unde
theatrali turbã placere possit? CAL. Manifestum quidem hoc est ò Socrates, de Cinesia.
SOC. Pater uero eius Meles, an ad id quod optimum esset, prospicere uidebatur, cum ad
citharam caneret? Vel ipse profecto ne ad uoluptatem quidem? nam molestus audienti-
bus erat. Verum considera, nonne citharœdica facultas omnis, dithyramborumq; poësis
oblectandi gratia tibi uidetur inuenta? CAL. Mihi quidem. SOC. Quid autem præclara
hæc tragœdia atq; admiranda poësis molitur? Nunquid studium eius conatusq; ad audien-
tium uoluptatem solum tendit? uel si quid uoluptarium quidẽ atq; gratum sit, sed tamẽ
malum, id cauebit ne unquam dicat? Contra uero, si quid molestum, attamẽ utile fuerit,
id & dicet, & canet, oblectentur, nec ne audientes? Sed quidnam tragœdorum poësis ela-
borare maxime tibi uidetur? CAL. Constat eam ad uoluptatẽ gratiamq; spectantium po-
tius declinare. SOC. Hoc ipsum paulo ante adulationem esse diximus. CAL. Plane. SOC.
Age utiq; si quis auferat ex tota poësi cõcentum, & rhythmum, atq; mensuram, aliud ne
quidquã præter sermones quosdã supererit? CAL. Id ipsum. SOC. Profecto ad turbam
populumq; hi sermones habentur. CAL. Proculdubio. SOC. Popularis ergo oratio quã-
dam est poësis. CAL. Apparet. SOC. Nonne rhetorica quoq; popularis est oratio? An nõ
rhetorica in theatris uti poëtã tibi uidentur? CAL. Mihi quidem. SOC. Nunc ergo inue-
nimus rhetoricam quandam ad populum talem, qualis est puerorum simul, & mulierum
uirorumq; & seruorum atq; liberorũ. Quam quidem haud ualde probamus, quippe cum
adulatoriam eam esse cõfessi sumus. CAL. Sic est profecto. SOC. Agedum, quid de ea di-
cemus rhetorica, qua ad Atheniensem aliarumq; ciuitatum populos ex uiris liberis con-
flatos utuntur? Qualis ea est? Vtrum tibi uidentur oratores ad id semper quod optimum
sit, uerba dirigere: id duntaxat spectantes, qua ratione ciues quã optimi ex eorum ora-
tionibus euadant? an potius hi quoq; gratiam auditorum aucupantur boni duntaxat pro-
prij gratia, publico interim neglecto commodo. Nam perinde atq; pueros, populum tra-
ctant, intenti duntaxat ad gratiam: nihil uero curantes, utrum ob hoc meliores, aut dete-
riores reddantur. CAL. Haud simplex id est quod interrogas. Sunt enim qui in orãdo u-
tilitati ciuium cõsulunt: sunt & alij tales quales ipse narras. SOC. Satis est. Si enim & hoc
est duplex, alterum quidem eius membrum adulatio erit, turpisq; concionatio: alterũ ue-
ro pulchrum, studere uidelicet, ut animi ciuium quã optimi fiant, semper pro audien-
tium utilitate certando, siue placeant, siue displiceant quã dicuntur. Verum tu certe ora-
toriam eiusmodi uidisti nunquam. Quod si inter oratores talem quempia habes, cur non
& eum mihi ostendisti? CAL. Per Iouem ex oratoribus qui nunc sunt, talem habeo nul-
lum. SOC. Num autem inter ueteres aliquem indicare potes, per quem Athenienses fa-
cti aliquãdo sint meliores, postquam ille orare cõeperit, cum prauis antea fuerint? Ego e-
nim quis sit talis, ignoro. CAL. Quid uero Themistoclem non audis uirum bonum fuis-
se? & Cimonem, & Milciadem, atq; Periclem hunc nuper uita functum? quem ipse quo-
que orantẽ audisti. SOC. Siquidem est ò Callicles, uera uirtus quam in superioribus ipse
dicebas, cupiditates uidelicet suas, aliorumq; explere. At si id aliter habet, atq; ueluti po-
stea in disputando fateri compulsi sumus, cupiditates illas quã meliorem efficiunt uirum
exequi oportet, alias uero minime, atq; huius rei cum ars quãdã extet, artificem ne eius
aliquem demonstrare mihi potes? CAL. Non habeo equidem quid dicam. SOC. At ue-
ro si rite quæsueris, inuenies. Videamus iam sic plane cõsiderantes, num aliquis horum

H talis

Poësis sine
cõcentu &
numeris, nõ
aliud est
quã ser-
mo popula-
ris
Ostenditur
rhetoricã
adulatio

talis extiterit. Dic age, bonus uir atq; ad id quod optimum sit, uerba faciens, non temere
 dicet, sed ad aliquid certe prospiciet. quēadmodū & alij omnes artifices, quorum suum
 quisque opus obseruat, nec casu quod ad usum opus conferat, eligit, sed quemadmodum
 ad propositum sibi exemplar opus speciem aliquam cōsequatur. Veluti si intueri placet
 pictores, & architectos, & fabros nauū, aliosq; omnes artifices: quiuis eorū in ordinem
 quendam singula ubiq; disponit, cogitq; alia alijs cōuenire atq; congruere, donec totum
 constitutatur quodam ordine exornatum. Id ergo omnes agunt artifices, atq; hi quos in
 superioribus dicebamus p̄dōtriuā & medici similiter faciunt circa corpus. Ornāt enim
 ipsum atq; componunt. Confitemur id ita se habere, nec ne? CAL. Sit ita. SOC. Domus
 igitur ornatum & ordinem affecuta, bona erit: si minus, mala. CAL. Assentior. SOC. Et
 nauigium eodem pacto. CAL. Eodem. SOC. Atqui & corpora nostra similiter. CAL. Si-
 militer. SOC. Quid uero animus, si ordinis fuerit expers, num bonus erit? an potius si or-
 dinis ornāmētū compos? CAL. Necessarium est ex superioribus hoc quoq; fateri. SOC.
 Quod ergo nomen est ei quod in corpore ex ordine ornātūq; efficitur? CAL. Sanitatem,
 & uires fortasse dicis. SOC. Dico equidem, quod uero nomen ei quod in animo ex ordi-
 ne fit atq; ornātū, conare inuenire atq; exprimere, huius quemadmodum & illius. CAL.
 Cur non ipse dicis Socrates? SOC. Si ita tibi placet, dicam: tu uero si uera loqui uidebor,
 concedito: si minus, reprobato: nec ullo modo condonato. Mihi quidem uidetur ordi-
 nationi corporis nomen esse sanum, ex quo in ipso fit sanitas, aliaq; corporis uirtus. Ita ne
 est, an aliter? CAL. Ita. SOC. Animi uero ordinationi atq; ornātū, legitimū lexq; esse no-
 men, unde legitimi fiunt homines atq; decori. hęc uero sunt iustitia atq; temperātia. Af-
 sentiris, nec ne? CAL. Esto. SOC. An non igitur ad hęc artificiosus ille rhetor bonus respī-
 ciens, uerba sua hominum animis adhibebit: actionesq; omnes, & quicquid uel cōcedet
 aliquando, uel negabit, ad id semper intendet, ut ciuium animis iustitia quidem insit, iniur-
 stitia uero absit: rursus adsit temperantia, intemperantia uero enīciatur, ceteraq; uirtutes
 colantur, prauitas expellatur? Concedis, nec ne? CAL. Concedo equidem. SOC. Quidnā
 confert ō Callicles, corpori agrotanti maleq; affecto, cibos multos suauissimosq; prabe-
 re, aut potum, aut aliud quippiam quod non sit profuturū: hoc est plus uel minus uel con-
 trarium quā iusta dicit ratio. Sunt hęc uel non? CAL. Sint. SOC. Non enim prodesse
 arbitror homini, in afflictō corpore uiuere. Sic enim necesse est uiuere male, nōne ita est?
 CAL. Ita. SOC. Nōne cupiditatibus satisfacere, ueluti esurientem comedere quantum
 uult, uel sitientem bibere quatenus placet, sanum quidem hominem medici plerūq; per-
 mittunt: agrotantem uero nunquam, ut ita dixerim, appetitus suos implere permittunt?
 Cōcedis hoc & ipse? CAL. Cōcedo. SOC. Ad animum quod attinet, an nō eadem est ra-
 tio? Quatenus enim prauus est & demens, atq; intemperans iniustusq; & impius, coer-
 cendus nimirū est à cupiditatibus, neq; permittendus alia facere quā illa ex quibus eua-
 dat melior. Consentis nec ne? CAL. Consentio. SOC. Ita enim ipsi animo expedit. CAL.
 Prorsus. SOC. Nōne coercere, est ab his quæ cupit, continere? CAL. Est. SOC. Conti-
 nentia igitur melior est animo quā incontinentia, quēadmodum ipse modo statuebas.
 CAL. Nescio quid dicas Socrates. itaq; alium quemuis interroga. SOC. Hic non sustinet
 ut ipsi quod utile sit, afferatur, atq; eam de qua nunc sermo habetur, continentiam conse-
 quatur. CAL. Nulla omnino tuorum mihi uerborum cura est, ō Socrates, atq; hactenus
 Gorgiæ gratia tibi respondi. SOC. En quid ergo agemus? nunquid sermonem medium
 abrumpemus? CAL. Ipse uideris. SOC. At nefas esse aiunt, mancas dimittere fabulas, imō
 colophonem imponendum esse, ne absq; capite oberrent. Responde ergo ad reliqua, ut
 sermo hic noster caput sortiatur. CAL. Quā uolentus es ō Socrates? Profecto si mihi
 credis, hanc disputationem iam dimittes, uel cum alio disputabis. SOC. Quisnam uult a-
 bulas
 lius, ne imperfectum relinquamus sermonem? CAL. An non ipse sermonē potes percur-
 rere, uel enarrādo, uel tibi met respondendo? SOC. Ne mihi Epicharmi illud accidat, quæ
 prius narrabant duo, nunc ad illa unus sufficiam. Verūtamen uidetur sic omnino necessa-
 rium esse. Si tamen id faciemus, puto equidē oportere nos omnes certatim ad id contē-
 dere, ut quid in his quæ dicimus uerum, quid ue falsum sit, cognoscatur. Commune enim
 est hoc in omnibus bonum, ut hic unicuiq; cōstet: prosequor igitur ego ipse sermonem,
 quo pacto se habere uidetur. Quod sicui uestrum fortē mihi ipsi quæ uera non sint, uide-
 bor con-

Sanū in or-
 dinatione
 corporis
 Legitimū &
 lex in ordi-
 natione ani-
 mi, quæ iusti-
 tia & tempe-
 rantia est

Proverbiū
 Nefas est
 mancas di-
 mittere fa-
 bulas

bor cōcedere, uelstrum erit obijcere atq; redarguere. neq; enim tanquam sciens dico illa,
 sed uerum uobiscum cōmuniter indagās. Quapropter siquid recte dicere uidebitur qui
 me reprehenderit, ego primus assentiar. Hæc tamē ea mente dico, si modo sermonē perficiendum
 esse putatis. Sin minus, omittamus iam atq; abeamus. GOR. At enim nondum
 mihi abeundum uidetur, imò disputationem à te esse perficiendam. Puto autem ceteris
 quoq; idem uideri, & ipse percipio reliqua ex te ipso audire. SOC. Atqui ô Gorgia, libēter
 adhuc cum Callicle disputarem, donec pro Zethi Amphionis dictum illi redderem.
 Sed quando tu Callicles disputationē recusas perficere mecum, saltem ausculta atq; argue,
 si quid minus recte dicere tibi uidebor: quod si me conuiceris, haud infestus ero tibi
 quemadmodum mihi tu, sed pro maximo beneficio id adscribam. CAL. Dic tu ipse bone uir,
 et quod instituisti, absolue. SOC. Audi me igitur disputationē ab initio repetentē.
 An idem est uoluptas atq; bonum? certe non idem, ut ego & Callicles confessi sumus.
 An uoluptatē boni gratia, uel bonum gratia uoluptatis sequi debemus? uoluptatem certe
 gratia boni. Est autem uoluptas qua præsente gaudemus. Bonum uero quo præsente
 boni sumus. Prorsus. Boni uero sumus, & nos & quæcunq; alia ob præsentem uirtutem
 quandam. Sic enim ô Callicles, necessariū esse mihi uidetur. At uirtus cuiusq; siue instrumēti,
 siue corporis, siue animæ, non temere utiq; adest, sed ordine rectitudinēq; & artē
 quæ horum cuiq; tradita sit. Nunquid hæc ita se habent? Mihi quidē sic se habere uidentur.
 Quamobrem ordine ordinatum ornatumq; esse est cuiusq; uirtus. Nempe sic ego faterer.
 Itaq; ornatus quidam proprius unicuiq; insitus, quodlibet efficit bonum. Mihi quidē sic
 apparet. Quapropter anima quæ proprium habet ornatum, melior est illa quæ ornatus est
 expers. Necesse est. Iam uero quæ habet ornatum, ornata est atq; modesta. Quid nō?
 Talis uero est & temperans. Necesse est omnino. Quæ uero temperans, est & bona.
 Equidem ô amice Callicles, quo pacto aliter dicam, nō inuenio. Tu uero siquid habes aliud,
 doce. CAL. Dic tu bone uir. SOC. Dico igitur, si temperatus animus bonus est, consequi
 ut qui contra atq; temperatus affectus est, sit malus. Est uero talis intemperatus animus
 & incontīnens. Sic est omnino. Temperatus autem agit decentia erga deos atq; homines.
 Non enim temperatus esset, nisi decorū seruaret. Necesse est sic esse. Proinde qui
 decetia inter homines agit, iuste agit: & agens similiter erga deos, agit pie. Eum uero qui
 iusta piaq; agit, necesse est esse iustum atq; pium. Sic ueritas habet. Præterea fortem hunc
 esse necesse est. Non enim temperati uiri est, uel prosequi, uel fugere aliter quàm decet.
 imò oportet & res singulas & homines ipsos & uoluptates atque molestias tum fugere,
 tum prosequi tum etiam tolerare ubi sit opus. Quamobrem omnino necessariū est temperatum
 uirum, cum, ut diximus, iustus & fortis sit & pius, esse perfecte bonum. Bonum uero
 bene honesteq; agere quicquid agat. Eum autē qui bene agit, felicem esse atq; beatum.
 Improbū uero ac male agentem esse miserum. Talis autem est qui aliter est affectus
 quàm temperatus: uidelicet qui intemperatus est, quem ipse laudabas. Ego igitur hæc ita
 statuo, & esse uera sentio. Quamobrem si ita res se habet, quicunq; optat beatus fore,
 temperantiam sequi exercereq; debet: intemperantiam uero fugere, quantum cuiusque nostrum
 pedes ualent: atq; ita sese comparare ut non indigeat castigatione atq; pœna: si uero
 indigeat uel ipse, uel alius qui uis familiarium, siue priuatus, siue ciuitas, adhibita pœna
 coercendus est, si modo futurus sit beatus. Hoc mihi uidetur esse signum ad quod prospicientes
 dirigere uitam debemus, omnia tam publica quàm priuata ad hoc referētes, ut iustitia &
 temperantia illi adsit qui futurus sit felix: non autem cupiditatibus omnia permitenda
 sunt: quas explere conari, inexplabile malum est, latronisq; more uitam agere. Neque enim
 cuiquam hominum is qui eiusmodi est, charus unquam erit, neq; Deo: quippe cui societas
 cum alijs nulla esse possit. Cui uero non sit societas, ei nec amicitia etiam unquam
 constabit. Tradunt autem sapientes, cœlum & terram, deosq; & homines societate quadam
 & amicitia, modestoq; ornatu, & temperantia & iustitia contineri: atq; id uniuersum
 præterea mundum ornatumq; appellant, non immunditiam, neq; intemperantiam. Quæ tu
 quamuis sapiens, mihi uideris animaduertisse nunquā. Nam te latuit geometricam
 æqualitatem in deis atq; hominibus ualere quā plurimum. At uero tu in rebus omnibus
 prærogatiuam exercendam putas: Geometriam namq; contemnis. Age itaq; uel
 refellendus est sermo ille noster, quali non iustitiæ temperantiæq; possessione beati

fiant quicumque beati, prauitatis uero miseri: uel si uerus est, considerandum est quid sequatur. Nempe priora illa consequentur omnia, in quibus a me an serio loquerer, inquirebas. Ego uero accusandum esse & seipsum & filium & amicum, siquid iniuste fuerit perpetratum, atque ad id utendum esse rhetorica, assereram. Et quæ tu Polus uerecundia adductum putabas concessisse, uera utique erant: uidelicet iniuriam facere, quanto turpius est quam sustinere, tanto esse etiam deterius: atque eum qui rectus futurus sit orator, oportere iustum esse, & quæ iusta sunt, scire. Quod quidem rursus Gorgiam ob uerecundiam concessisse Polus ait. Cum uero hæc ita se habeant, consideremus quæ sunt illa in quibus me ipse uituperas: num recte dicatur, nec ne: me uidelicet non posse uel mihi, uel amicis atque domesticis opem ferre, neque ex maximis periculis liberare, at esse me in potestate libidineque cuiusque, quemadmodum abiectissimi quique solent, siue pulsare uelit quis, ut tu iactabundus dicebas, super genam, siue pecunias rapere, siue urbe expellere, siue ultro supplicio afficere. Ita uero comparatum esse, rem turpissimam omnium esse dicebas. Mea uero sententia iam sapius dicta, atque rursus nihilo prohibente dicenda, contra se habet: uidelicet non esse turpissimum iniuste genam percuti, uel corpus marsupiumque cædi, sed percutere iniuste atque cedere mihi meisque turpius atque deterius. Item furari, & in seruitutem adducere, murosque suffodere, atque summam quamlibet iniuriam facere, esse ei qui facit deterius simul & turpius quam accipere. Hæc superius a nobis concessa, ut ego assero, continentur atque uinciuntur, & si dictu rusticius est, ferreis adamantinisque rationibus: quibus, ut ita sentiam, adducor. Quas nisi tu aut aliquis te robustior dissoluat, fieri non potest ut aliter quam ut nunc ipse dico, recte dicatur. Nam mihi quidem semper idem permanet sermo: me uidelicet hæc nescire quo pacto se habeant: at tamen nullum eorum qui cum hæcenus loquutus sum, quemadmodum modo uobiscum, potuisse unquam aliter dicendo non ridiculum apparere. Quamobrem hæc iterum statuo ita se habere. Quod si ita se habeant, atque iniuria maximum qui eam facit est malorum: illud insuper maius est iudicandum, uidelicet ipsum qui fecerit, nunquam dare poenas: quod tandem auxilium erit illud, quod quisquis cum sibimet asserere non possit, reuera sit contemnendus. Nonne hoc quidem maximum a nobis amoueat detrimentum? Profecto necesse est hoc esse turpissimum, non posse auxilium eiusmodi præstare sibi ipsi, amicisque ac propinquis. Secundum uero auxilium aduersus malum secundum: tertium contra tertium, ceteraque similiter, prout cuiusque mali magnitudo se habet ita & pulchrum est opem asserere posse, & turpe non posse. Nunquid aliter quam sic res se habet Callicles?

+ CAL. Certe non aliter. S O C. Cum igitur hæc duo sint, facere iniuriam, ac pati: maius utique malum esse dicimus inferre, minus autem pati. Quodnam igitur auxiliū sibi comparans aliquis, utrumque potissimum consequeretur, ut neque inferat iniuriā, neque accipiat: utrum potentiam an uoluntatem? Sic autem dico, utrum si nolit pati, iniuriam non patietur: an si potentiam sibi comparauerit, ita duntaxat non patietur. Constat certe si potentiam. Quid autem in inferendo: utrum si quis iniuriari nolit, satis erit remedium. Neque enim iniuriam inferet. An ad hoc insuper potentia quædam & ars est comparanda, quam nisi quis didicerit atque exercuerit, iniuriam faciet? Cur non mihi ad id saltem respondes Callicles: utrum ego atque Polus tibi uidemur recte superioribus coacti rationibus, fuisse nec ne: quando confessi sumus, neminem uolentem iniuriam facere, sed inuitos hanc inferre quicumque inferant. CAL. Esto tibi id ita Socrates, ut disputationem hanc concludas. S O C. Ad hoc itaque potentia quædam & ars comparanda uidetur, ne cui faciamus iniuriā: Omnino quidem. Quænam igitur ars est ad facultatem comparandam, per quam uel nullam quis, uel minimam iniuriam patiat? Considera utrum tibi idem uideatur quod & mihi. Mihi quidem ita uidetur, uel oportere principatū in repub. obtinere, uel usurpare tyrannidem, uel cum præsentis gubernatione habere commercium. CAL. Vides o Socrates, quam paratus sim, siquid recte dixeris, comprobare. Profecto id mihi recte nimum abs te dictum fuisse uidetur. S O C. Considera præterea hoc, si recte tibi dicere uideor. Amicus mihi uidetur quisque esse cuique maxime, quemadmodum antiqui sapientesque tradunt, ut maxime similis est, nonne & tibi? CAL. Mihi quidem. S O C. Nonne ubi tyrannus ferus rudisque dominatur, siquis ea in urbe multo melior sit, tyrannus hunc formidat, atque huic nunquam tota mente amicus esse poterit? CAL. Sic accidit. S O C. Neque si multo sit deterior: contemnet enim eum tyrannus, neque

nus, neque unquam tanquam erga amicum afficietur. CAL. Vera narras. SOC. Solus ergo amicus huic esse poterit apud eum existimatione dignus, qui cum moribus similis sit, eademque laudet atque uituperet, subesse uelit domino & parere. Hic nimirum magnam in ea ciuitate habebit potentiam: hunc iniuria impune nullus afficiet. nonne ita se res habet?

CAL. Ita. SOC. Siquis ergo in hac urbe ex ipsa iuuetute cogitet, qua potissimum ratione magnam comparare potentiam ualeat: adeo ut nullus iniuriam sibi queat inferre: hac ipsa, ut uidetur, illi uia est: statim ab adolescentia seipsum assuefacere, ut eisdem gaudeat atque doleat, quibus & dominus: atque ita se comparare ut illi sit quammaxime similis. nonne ita?

CAL. Ita. SOC. Hic ergo ut praesens sermo significat, assequetur, ut iniuria inferri sibi non possit, magnamque habeat in ciuitate potentiam. CAL. Prorsus. SOC. Nunquid etiam assequetur ut iniuriam inferat nemini: an potius multum abest: siquidem iniusto principis similis erit, magnaque autoritatis apud eum. Verum puto eiusmodi uitae statum huic ad id accommodatissimum esse, ut quammaxime facere iniurias possit, poenasque iniuriarum penitus deuitare. nonne ita?

CAL. Apparet. SOC. An non hic malo occupabitur maximo, cum flagitiosus sit, animumque infectum habeat ob imitationem domini similemque potentiam? CAL. Nescio quomodo sermonem o Socrates, sursum deorsumque uertas. An nescis eum qui sic imitatur, posse eum qui non imitatur, occidere, modo uelit, patrimonioque expoliare? SOC. Scio equidem o bone Calicles, nisi surdus sim: cum non solum abs te, uerum etiam a Polo nuper, & a caeteris ferme omnibus in ciuitate idem frequenter audiuerim. at ipse me audi, profecto interficiet, modo uelit: sed malus honestum atque bonum. CAL. At hoc ipsum grauer est ferendum. SOC. Non certe uiro mente ac ratione praedito, ut & tuus sermo significat. An putas in hoc ipso multum ab homine laborandum, ut quamdiutissime uiuat, easque artes meditet, quae nos seruare semper a periculis possint, qualis rhetorica est, ad quam tu me capeffendam exhortaris: eo quod in iudicijs nos saepe seruet.

CAL. Per louem tibi recte consulo. SOC. Quid uero uir optime? nandi peritia praecleara tibi uidetur? CAL. Non per louem. SOC. Attamen seruat haec homines ab interitu, quotiens illuc inciderint ubi eiusmodi arte sit opus. Quod si haec tibi uidetur exigua, ego maiorem hac adducam, gubernatoriam scilicet, quae non solum uitam, uerum etiam corpora & pecunias ab extremis seruat periculis, non secus quam rhetorica. atque haec tamen humilis est atque modesta, non iactabunda, neque ampullosa, quasi mirabile aliquid consecuta. Sed cum eadem efficiat quae rhetorica, si ab Aegina hucusque nos seruet, duos duntaxat exigit nummos. Si uero ex Aegypto, uel Ponto salua redixerit quae modo dicebam, nos & filios uxoresque & diuitias, duas drachmas expostulat: atque ipse hac arte praeditus, qui uel haec perfece rit, descendens, in littoreque secus mare nauemque deambulans, nequaquam se effert, neque inflatur. Animaduertit enim, ut arbitror, incertum esse utrum profuerit uel obfuerit illis quos seruaui, ne fluctibus mergerentur: intelligens se nihilo uel corpore, uel animo meliores reduxisse illos quam acceperit ab initio nauem ingrediētes. Cogitat ergo si quis magnis insanabilibusque morbis corporis pressus in mari non pereat, hunc ideo miserum esse, quia non perijt, nec ullam ab ipso suscepisse utilitatem. Siquis autem animo qui corpore preciosior est, multos insanabilesque habet morbos: nunquid huic uiuendum est? ei que utilitatem afferret, siue ex mari, siue ex iudicio, siue aliunde quis ipsum seruet? Sed profecto nouit, flagitioso homini ut uiuat non expedire. Necessesse enim ut male uiuat. Quamobrem nulla extat lex per quam gubernator quamuis nos seruet, gloriari possit, atque in honore haberi. Caeterum ipse machinarum faber, qui ne dum gubernatore, sed etiam exercitus duce, uel quouis alio non minus interdum seruare potest, eo que ciuitatibus interdum totis salutem praestet, nunquid cauidico aequiparandus esse uidetur? Qui si uellet hic quemadmodum uos rem suam extollere, nimirum uos uerbis obrueret, exhortans omnes ut fabri machinarum efficiantur: quasi nullius momenti sint caetera. Non enim sibi deesset materia. Veruntamen hunc ipse arteque eius nihilo minus contemneres, ac ueluti per contumeliam machinarum uocitares, nec eius filio collocare in matrimonium filiam tuam uelles, neque etiam filiam tuam eius ducere. Quamuis ex quibusnam rationibus facultatem tuam laudas? quonam pacto uel machinarum, uel alios quos paulo ante commemorauimus, iuste poteris aspernari? Diciturum te arbitror, meliorem esse te, atque ex melioribus ortum. Ipsum uero quod melius dicitur, si non est id quod ego dico: sed hoc ipsum uirtus est, seruare seipsum qualiscumque sit, atque sua: certe ridicula tibi uitu-

peratio est aduersus machinariū, uel medicū, alias' ue artes, quotcunq̄ salutis gratia sunt inuenta. Ceterum ô beate, uide ne aliud sit generosum atq̄ bonum, q̄ seruire atq̄ seruari. Neq̄ enim uiuere hic quantumcunq̄ tempus, optandum est uiro qui uere sit uir: neq̄ uita hæc amanda est, sed hæc Deo cura relinquenda: mulieribusq̄ adhibenda fides, quæ di-

Mulierū di- cū nemine uitare posse fatum

cunt neminem uitare posse fatum: id in primis consideret quisq̄, qua ratione hoc ipso tē- pore quo uita fungitur, quā optime uiuat. Nonne id fiet si ciuibus quibus cum uiuit, per- similem se præstet: & nunquid oporteat te nunc simillimū euadere Atheniensium popu- lo, si amicus huic sis futurus, magnēq̄ inter illum autoritatis? Cōsidera igitur utrum id ti- bi mihiq̄ expediat, nec ne: Ne' ue id nobis ô beate uir, eueniat, quod Theſſalicis mulieri- bus deducuntibus lunā euenire tradunt, cum amicissimis optio nobis sit huius potentie. Si autem ipse putas quempiā hominum artem quandam eiusmodi traditurū, per quam in ciuitate hac potens efficiaris, quamuis gubernationi publicæ sis dissimilis, siue melior, siue deterior, haud quāq̄ recte, ut mihi uidet̄, ô Callicles, cogitas. Non enim imitatore, uerum ipsa natura persimilē esse ijs oportet, si magnum aliquid ad beneuolentiam Athe- nienſis populi cōparandam sis consecutus, ac per Iouem insuper Pylampī. Quisquis te his efficiet similem, is faciet quē admodum cupis, ut ciuiliſ sis atq̄ rhetoricus. Nempe omnes ijs uerbis quæ suis moribus consentanea sunt, delectantur, diuersisq̄ turbant, Nisi tu fortē, ô lepidum caput, aliud afferas. Dicemus' ne aliquid ad hæc Callicles? CAL. Ne- scio quomō bene dicere mihi uideris ô Socrates. Euenit mihi tamen, qd̄ multis accidere alijs cōsuevit: nam haud magnā tibi habeo fidem. SOC. Amor populi ô Callicles, tuo in- situs animo, restitit mihi: uerum si sapius meliusq̄ hæc eadem cōsiderauerimus, tibi fortē probabilia uidebunt. Recordare igit̄ duas à nobis narratas esse preparationes, tam ad cor- pus q̄ ad animū pertinentes. Quarum altera quidē tendat ad uoluptatē, altera uero ad id quod melius est, nō gratificans, sed repugnās. Nonne hæc in superioribus definiuimus? CAL. Prorsus. SOC. Et quæ declinat ad uoluptatē, seruilis: neq̄ quicquā aliud q̄ adulatio est. nonne ita? CAL. Esto. si quidē ita tibi placet. SOC. Altera uero studet ut q̄ optimū fiat, siue anima sit, siue corpus id quod curamus. CAL. Omnino. SOC. Igitur sic reip. ciuiumq̄ capessenda nobis est cura, ut ciues ipsos bonos efficiamus. Alioquin quē admodum supe- rius meminimus, nihil prodest beneficiū aliud conferre, nisi honesta & bona sit mens eo- rum qui accepturi sunt uel pecunias multas, uel imperiū, uel aliam quamlibet potesta- tem. Ponimus sic esse, nec ne? CAL. Prorsus, si tibi placet. SOC. Si ergo nos inuicē ô Cal- licles, cohortaremur, publice ciuilia pertractantes ad murorum, uel naualiū, uel templo- rum ingentia ædificia: nunquid necesse considerare nos ipsos atq̄ dispicere, primum qui- dem an eius artis peritiā habeamus, nec ne: et à quo didicerimus? an ita oporteret id fie- ri aut minus? CAL. Prorsus. SOC. Secundo uero, si quando priuatim nobis uel amicis, ali- quod construximus ædificium: id ne pulchrum sit uel turpe. Quod si inuenerimus magi- stros nobis bonos præstantesq̄ fuisse, multa q̄ ædificia atq̄ præclara, tum unā cum magi- stris, tum à nobis ipsis ædificata, tunc demum rationi consentaneum esset ad publica nos conferre. At si neq̄ magistrum nostrum possimus ostendere: ædificia quoq̄ aut nulla, aut non bene constructa: stultum certe foret, opera aggredi publica, nosq̄ ad ipsa inuicē co- hortari. Fatemur recte hæc dici, nec ne? CAL. Prorsus. SOC. Nōne similiter & in ceteris omnibus, atq̄ si in ciuiliū rerum tractatione inuicē cohortemur, quasi idonei simus me dici, examinare nos mutuo hunc in modum conueniet: Age per deos, ipse Socrates quo- nam pacto affectum ad sanitatē corpus habet, uel quisnam alius Socratis opera eualit à morbo, siue liber, siue seruus? Me quoq̄ de te eadem ratione iudicare deceret: atq̄ nisi ali- quem per nos uel peregrinorum, uel ciuium, siue uirum, siue mulierē sanatum esse com- periamus, per Iouem ualde ridiculū foret eò amentia prouehi, ut nullis priuatim tēratīs, nullisq̄ perfectis rebus, necdum arte exercitata, singulariā, ut dici solet, in ipso uase discere aggrediamur, & ipsi ad rempub. accedentes, & ad eam alios prouocantes. Nōne id cona- ri stulti hominis esse putares? CAL. Nimirū. SOC. At ô uirorum optime, cum nuper admi- nistrare rempub. cœperis, ac me insuper exhorteris, quod' ue id non faciam, reprehendas: nōne ita inter nos cōsiderare debemus. Agedū Callicles, quēnam suorum ciuium reddi- dit meliorē? Est' ne quisq̄, qui cum antea improbus & iniustus & incōtinens atq̄ impru- dens esset, tandē uero Calliclis opera honestus bonusq̄ euaserit, siue peregrinus, siue ci- uis, siue

uis, siue seruus, siue liber: Dic si quis id abs te exigat, quidnam sis responsurus? quē adduces aliquando factum tua cōsuetudine meliorem? An exponere piget si aliquod eiusmodi est opus priuatim à te confectum prius, quàm ad rempub. te conferres? CAL. Contentiosus es Socrates. SOC. At non contentionis causa id requiro, sed reuera cupiditate descendī quemadmodum administranda nobis publica censeas: an alia curanda sunt remp. aduentibus quàm ut optimi ciues efficiantur? an nō sapius iam id esse confessi sumus, ciuili homini faciendum? Num confessi sumus? Responde quæso. profecto cōfessi sumus, ut ego pro te respondeam. Si igitur ad id in sua ciuitate uirum bonum incumbere decet, nunc in memoriam reuocans mihi dicas uelim, nunquid illi quos in superioribus cōmemorasti, adhuc tibi uiri boni fuisse uideantur, Pericles, Cimon, Milciades, Themistocles. CAL. Mihi quidem. SOC. Nonne si uiri fuere boni, unusquisq; illorum ciues ex deterioribus reddidit meliores? Nonne ita. CAL. Ita. SOC. Si ita est: ergo quando Pericles primo orare cœpit ad populum, deteriores erāt Athenienses, quàm cum postremam ad eos habuit orationem. CAL. Forsitan. SOC. Non licet uir optime dicere forsitan. Nam ex his quæ concessimus necessario sequitur: siquidem bonus ille ciuis fuit. CAL. Quid tum? SOC. Nihil: uerum ad hæc id mihi dicas: nunquid dicantur Athenienses Periclis opera meliores esse redditi, aut omnino cōtra ab illo corrupti. Sanè Periclem audio Athenienses fecisse pigros, tímidos, loquaces, auaros: primumq; mercenaria stipendia induxisse. CAL. Ab his qui fractas habent aures hæc audis ô Socrates. SOC. At hæc non amplius audio, sed apertissime scimus uterq;: uidelicet Periclem ab initio magno in precio fuisse habitum. neq; turpem sententiam aduersus eum ullam tulisse Athenienses, dum prauierant: postquam uero honesti & boni ab ipso facti sunt, in extremo eius uitæ furti ipsum condemnauisse: parumq; abfuisse quin ultimo supplicio quasi malum uirum afficerent. CAL. Quid tum? malus ne propterea Pericles uir extitit? SOC. Talis quidem asinorum curator & equorum atq; bouum malus uidetur: si cum eos acceperit, neque calcitrosos, neq; cornupetentes, neq; mordaces, effecerit ut hæc obferitatem habeant uitia. An non tibi uidetur ille cuiuslibet animalis malus esse curator, qui cū acceperit mansuetum, magis ferum reddiderit quàm accepit? Videtur tibi nec ne? CAL. Concedo equidem ut tibi gratum faciam. SOC. In hoc præterea gratificare mihi, respondens utrum homo unum sit animalium nec ne. CAL. Quid rogas? SOC. Non ne hominum curam Pericles habebat? CAL. Habebat. SOC. Quid ergo? an non oportebat ipsos quemadmodum modo consensimus, iustiores ex iniustioribus ab illo fuisse factos? siquidem ille qui curabat eos in rebus ciuilibus peritus erat. CAL. Prorsus. SOC. Non ne iusti mansueti sunt, ut ait Homerus? tu uero quid ais? non ne similiter. CAL. Aio. SOC. Veruntamen feros magis ipsos reddidit quàm acceperat: idq; aduersus seipsum, quod quidē minime uoluisset. CAL. Vis ne tibi assentiar? SOC. Si uideor tibi uera loqui. CAL. Sint ista. SOC. Proinde si magis feros, ergo iniustiores atq; deteriores. CAL. Esto. SOC. Quam obrem non bonus ad rempub. administrandam ciuis Pericles erat, ut ratio hæc ostendit. CAL. Non ut ipse ais. SOC. Per Iouem neq; ut tu inquis, per ea quæ confiteris. Rursus autem mihi de Cimone dicas: non ne relegauerūt eum illi quos ipse curauerat, ut uocem eius decennio non audirent? Præterea aduersus Themistoclem idem fecerunt, atq; exilio insuper damnauere. Milciadē uero qui in Marathone pugnauit, in carceris barathrū detrudere decreuerant, ac nisi obstitisset magistratus, proculdubio incidisset. At uero si boni, ut tu ais, hi fuissent uiri, talia nunquam perpessi fuissent. Etenim aurigæ boni, non ab initio quidem nō excidunt: postquā uero equos curauerint, eiusq; artis fuerint peritiores, tum nō excidunt. id enim neq; in aurigaria, neq; in alio quouis opere accidere solet: an tibi uidetur? CAL. Minime. SOC. Vera igitur erant quæ à nobis in superioribus dicebantur, nullum uidelicet in hac ciuitate nos uirū scire extitisse, qui in rep. bonus ciuis esset habendus. Tu uero confessus es nullum ex his qui nūc sunt, esse talem: ex his autē qui præcesserūt, extitisse nonnullos, atq; inter eos quidē hos uiros præ cæteris elegisti. Hi uero nō aliter se habere hac in re q̄ qui nunc sunt, apparuerunt. Quapropter si hi oratores fuerūt, neq; uera rhetorica usi sunt, alioquin nunquā cecidissent, neq; adulatoria. CAL. Multum tamē abest ô Socrates ut quisquā eorū qui nūc sunt talia gesserit, qualia istorum qui uis gessit. SOC. O beate nec ego, quantū ad ciuitatis administrationē pertinet, istos uitupe

ro. immo uero hac in re mihi uidentur diligētiores quā hi nostri fuisse, aptioresq; ad illa conficienda, quae ciuitas cupiebat. Verum in eo quod castigare ciuium cupiditates oporteat, neq; illis obsecundare, sed & persuadendo & cogendo ad hoc ipsum perducere unde meliores reddātur ciues: nihil, ut ita loquar, inter hos atq; illos interest. quod quidem solum est boni ciuis officium. Attamen tibi confiteor illos his aptiores fuisse ad naues, naualia, moenia, aliaq; eiusmodi multa reip. comparanda. in rem ergo ridiculam disputando reuoluti sumus: si quidem in omni hac disputatione in idem assidue circūferimur, quid dicamus ignari. Ego enim te sapius cōcessisse arbitror, atq; cognouisse geminam hanc esse facultatem circa corpus & circa animā curatricem. Et alteram quidem ministrā, per quā quae corpus cupiat, cōparentur: ueluti si fame scat, cibi: si sitiat, potus: si frigeat, uestes, stramenta, calcei, caeteraq; quae ad usum corporis exiguntur. Et profecto dedita opera eadem per imagines tibi loquor, ut facilius intelligas, horum esse paratorem, uel cauponem, uel mercatorem aut opificem alicuius istorū: uidelicet pistorē, aut coquum, aut textorē, aut calceorum sutorem, infectoremq; coriorū, nec mirū est eum qui talis sit, uideri corporis curatorem, tam sibi quā alijs imperitis, esse praeterea artem quandam gymnasticā atq; medicinā, in quibus curatio corporis reuera consistit. Quam decet huiusmodi artibus imperare, earumq; operibus uti, propterea quod sciētiam habeat boni atq; mali quātum ad corporis pertinet alimenta atq; ualitudinem: quod quidem ab his alijs omnibus ignoratur. Quam ob causam dicendum est, has quidem seruales ministrasq; & illiberales esse circa corporis cultum: gymnasticam uero & medicinam his merito dominari. Hec igitur eadem esse etiam circa animum uideris mihi interdum cognoscere: mihiq; concedis tanquam quid dicam intelligas. Verum paulo post adducis in medium uiros preclaros & bonos in hac ciuitate quondam fuisse: atq; me quaerente quoniam isti fuerint, uideris simillimos proferre homines circa rempub. ac si me percontāte qui nā fuerint aut sint boni circa gymnasticam corporum curatores, respōderes mox idq; serio, Thearion pistor: & Mithesus qui de Siculorum arte coquinaria scripsit, & Sarambus caupo: quasi hi mirabiles corporum cultores extiterint: quorum hic suauis panes, ille epulas, ille uinum preparabat. Fortasse igitur indigne ferres, si gymnasticam te non intelligere dicerem. Nam ministros in medium affers, cupiditatumq; assertores: qui quid honestum bonum ue sit in his, nequaquam diiudicant, sed utcunq; contingit corpora hominum implent eaq; saginant. Hi laudantur ab ipsis, cum tamen ob nimiam impletionem carnes illas ueteres absumpserint. Atq; postea cum ingruunt morbi, qui ita nutriti sunt, eos quidem qui deinceps consuluerunt ob ignorantiam accusant: eos uero qui ad libidinem nutriuere nequaquam. Cum, inquam, repletio talis tanquā immoderata tandem infert morbum, tunc praesentes consultores criminantur & improbant, atq; iniuria insuper si queant afficiunt: priores uero illos qui causam morbi dedere, laudibus efferunt. Et tu nūc o Callicles simillimū quiddam facis, dū eos laudas qui hos nutriuere, atq; his rebus quarū cupido inceserat, impleuere, quos aiunt magnam effecisse ciuitatē. quod autē tumēs & intus male sana iā sit ob antiquos illos, nō sentiunt. Absq; enim temperantia & iustitia, portibus, naualibus, moenibus, tributis, uectigalibus, & huiusmodi nugis ciuitatē hanc impleuerūt. Quādo igitur morbus erūpit, tunc illi qui in praesentia gubernāt remp. improbant. Themistocles uero ipse & Cimo & Pericles qui malorū causa fuere, laudantur. Quamobrē tu forsitan nisi caueas capieris, & amicus meus Alcibiades, quando praeter illa quae acquisita erant, uetera quoq; fuerint amissa, quāuis malorum causa uos non sitis, sed unā cum caeteris causa. At qui ego rem stultam & nunc cerno & de antiquis illis audio. Sentio enim quando ciuitas aliquē ex his qui in repub. uersant iniustitiā damnare aggreditur, grauiter eos ferre atq; discruciarī animo, quasi iniqua patiantur qui beneficia in remp. multa contulerint. Nempe aiunt iniuste se ab illa damnari. Quod omnino falsum est. Nunquam enim reip. gubernator iniuste damnatur ab ea cui praestit ciuitate. Videtur autē idem euenire his qui in repub. uersantur, atq; sophistis. Sophistae enim quāuis in caeteris sapientes, in hoc tamen uno absurde se gerunt: quod cū se docere uirtutes affirmēt, saepe tamē discipulos uelut ingratos accusant atq; iniustos, qui cū bona ab eis reportarint, mercedē tamē nullā aut gratiā referant. Quo quidē sermone nihil à ratione est alienius, quod uidelicet uiri boni iustiq; facti, & ab iniustitia praceptoris opera remoti, atq; iustitia praediti, iniurias ea ipsa iniustitia

tia quam non habent præceptoribus inferant, an non uideatur tibi ò amice id absurdum?
 Reuera concionari me coegisti, dum respondere recusas. CAL. Tu uero per teipsum di-
 cere non potes nisi quis tibi respondeat? SOC. Videor equidem, & nunc frequentes iam
 extendo sermones, dum ipse mihi non respondere dignaris. Sed ò bone uir per louē ami-
 cabilem mihi dicas, an nō præter rationem tibi uideatur, ut is qui dicat se bonum aliquem
 reddidisse, de eodem conqueratur, quasi qui bonus ab ipso factus est, sit & malus? CAL.
 Mihi quidem uideatur. SOC. Nonne audis illos qui docere uirtutē profitentur, talia con-
 queri? CAL. Equidē, sed quidnam de hominibus nullius precij dicere potes? SOC. Quid
 uero de illis diceres qui reipub. præesse se aiunt, atq; ut illa q̄ optima sit diligenter excogi-
 tare: rursusq; ipsam accusant prout accidit, tanquā pessimam? putas ne hos ab illis differ-
 re? Idem profecto est sophista ac rhetor, uel propinquum aliquid atq; simile: quemadmo-
 dum ad Polum dicebam. Tu autem propter ignorātiā præclarum quiddam putas esse
 rhetoricam, sophisticam uero contemnis. Sed reuera pulchrior est sophistica quā rhe-
 torica: quo & pulchrior est conditrix legum quā iudiciaria, & gymnastica quā medi-
 cina. Solis autem concionatoribus & sophistis minime arbitror concedendum ut de eo
 quod ipsi docent, quasi sibi sit malum, conquerantur. Alioquin in eadem ipsa accusatio-
 ne seipos pariter criminantur, quasi nihil eis profecerint quibus utilitatem attulisse se di-
 cunt, non ne ita se res habet? CAL. Ita prorsus. SOC. Et contulisse beneficium absque
 mercede, ut consentaneum est, solis istis conueniebat, siquidem uera dicerent. Nam alia
 quidem beneficia cum quis acceperit, ueluti per gymnasii magistrum ceteri factus, fortē
 utiq; gratiam non referret, nisi caueretur ut mercedem solueret quā primum celer satis
 euaserit. Non enim tarditare, ut arbitror, homines sed iniustitia iniuriam faciunt. Nonne?
 CAL. Ita. SOC. Si quis igitur hoc ipsum auferat, scilicet iniustitiam, discrimen iam iniu-
 ria deuitauerit. Verum per id solum in tuto collocari beneficiū potest, si quis eos quibus
 confert, bonos reuera possit efficere. Nonne? CAL. Consentio. SOC. Propterea ut ui-
 detur in alijs contractibus turpe non est sibi cauere, ueluti pro edificijs ceterisq; artificijs.
 CAL. Apparet. SOC. Pro hac autem facultate, scilicet ut bonus quis fiat, optimeq; fami-
 liam suam gubernet atq; reipub. turpe existimatur nihil prius uelle docere, quā de pe-
 cunia caueatur. Nonne? CAL. Certe. SOC. Cōstat enim hanc esse causam: quia solum
 hoc ex alijs beneficijs eum qui acceperit facit referendæ gratiæ cupidū. Quapropter præ-
 clarum uidetur esse argumentum, si is qui officium eiusmodi præstiterit, uicissim ipse re-
 cipiat: contra uero nequaquam. Num hæc ita se habent? CAL. Ita. SOC. Ad utram igitur
 me cohortaris ciuitatis curam? age mihi definias. ad eam ne per quam Atheniensibus re-
 pugnem, contendamq; ut quā optimi fiant tanquam medicus, an ad eam per quam tan-
 quam minister uoluptatis illorum gratia studeam: Et mihi uera dic ò Callicles. decet
 enim te quemadmodum incepisti audacter prosequi, mihi libere exprimendo quæ sen-
 tis. Et nunc ergo bene generoseq; responde. CAL. Ad ministerium profecto te exhor-
 tor. SOC. Ad adulationem ergo me ò uir generosiss. prouocas. CAL. Si mauis ò Socra-
 tes Mysijon uocari, uocaberis utiq; nisi mihi credideris. SOC. Ne obijcias mihi nunc
 quod iam sapius obiecisti, uidelicet interficiet te ò Socrates, quicūq; uoluerit, ne ego ite-
 rum ita respondeam: at malus bonum. neq; iterum dicas: auferet tibi ò Socrates quilibet
 siquid habes, ne ego quoq; respondeam: at uero qui auferet, nesciet illis tanquā sibi utili-
 bus uti, sed quemadmodum iniuste à me abstulerit, sic ipse utetur iniuste. quod si iniuste,
 ergo & turpiter. deniq; si turpiter, male. CAL. Videris mihi opinari, nihil eiusmodi acci-
 dere tibi posse: perinde ac si procul hinc habites, neq; deduci posse in iudicium putas ab
 ignauissimo quoq; nulliusq; precij homine. SOC. Amens certe forem ò Callicles nisi pu-
 tarem in hac ciuitate unum quēq; quodlibet eiusmodi pati posse. Hoc tamen certo scio,
 si in iudicium uenero periclitans ob ea quæ tu affers, improbum fore qui me accusauerit.
Nullus enim bonus hominem accusat infontem. Profecto nihil mirum foret si morte
 damnarer, uis tibi dicam quam ob causam hæc expectem? CAL. Volo equidem. SOC.
 Arbitror equidem me unā cum paucis Atheniēlibus, ne dicam solum, ciuilem disciplinā
 reuera tractare, meq; solū ex omnibus qui nūc sunt ciuilia exercere: utpote qui nō ad gra-
 tiam uerba facio, quæ & frequētissime facio, sed ad id potius quod optimū sit q̄ quod dul-
 cissimū: neq; ea ad quæ quasi præclara quædam tu nūc monēdo exhortaris, recipio me fa-
 cturum

Nullus bo-
 nus accusat
 infontem

Eturum, nimirum quod potissimum iudicio dicam, non habeo. Et nunc quidem recurrit
 mihi rursus in mentem quod ad Polum dixeram. Ita enim de me iudicaretur, quemadmo-
 dum inter pueros de medico quæ accusauerit coquus. Considera enim qua se ratione de-
 fenderet medicus, die sibi apud pueros dicta, si quis eum his uerbis accuset. Vir iste ô pue-
 ri, multa uobis intulit mala. Nam & uos & minores etiam uestros secando urendoq; con-
 torquet, & attenuans suffocansq; afflicta, præterea amarissimos præbet potus, & ad fa-
 mem sitimq; uos urget. Ego uero contra multa & uaria suauiaq; uobis paro. Si hæc, inq;,
 coquus deferat accusator, quidnam censes hoc circūuentum malo medicum responsurū:
 an fortè uera fatebitur dicens: hæc equidem ô pueri, sanitatis uestre gratia feci. At enim
 q; uehementer putas iudices eiusmodi reclamaturus? CAL. Vehementer fortasse putan-
 dum est. S O C. Nōne igitur maxima eum ambiguitate inopiaq; suæ defensionis tunc de-
 tineri existimas? CAL. Profus. S O C. Idem mihi scio, si in iudiciū traherer, eueniret: neq;
 enim uoluptates ullas à me ad eorum libidinē inuētas cōmemorare possem, quas ipsi be-
 neficij utilitatisq; loco existimant: ego uero nequaq;. Nec ministros quidem earum pro-
 bo, neq; eos ob id quibus præbent, feliciores existimo. Præterea si quis me dicat uel cor-
 rumpere iuuentutē in ambiguitatem inopiamq; deducēdo, uel improbare seniores mor-
 dacibus quibusdā uerbis uel priuate, uel publice, nō dabit mihi ueri dicendi facultas: me
 uidelicet iuste hæc omnia dicere, eorumq; ipsorum duntaxat utilitati cōsulere: neq; aliud
 quicq; asserere facile potero. Quamobrē forsitan nihil est quod aduersus me non decerne-
 retur. CAL. Videf ergo tibi bene se habere qui in ciuitate talis sit, ut sibi ipsi nequeat præ-
 sidio esse? S O C. Modo hoc sit in ipso ô Callicles, quod tu sapius consensisti, ut sibi met id
 auxiliij præstare possit, quo neq; aduersus homines, neq; aduersus deos iniuste aliquid fe-
 cerit, aut dixerit. Hoc enim auxiliij genus præstare sibi, sapius iam cōsensimus optimum
 esse. Si quis igitur me conuincat, eiusmodi auxiliū mihi uel alijs asserere non posse, procul
 dubio erubescerē siue inter multos, siue inter paucos, siue solus à solo fuerim redargutus.
 Itaq; si propter hanc impotentiam morerer, grauiter ferrem. Sin autē ob adulatoriæ rhetori-
 cæ defectū ultimo supplicio afficerer, certō scio me mortem per facile ferentem te perse-
 cturum. Nam mori quidem nullus formidat, nisi omnino rationis expert atq; ignauus, in-
 iuste autem agere ueretur. Multis enim peccatis refertam animam ad inferos descēdere,
 extremum omnium est malorum. Proinde si quamobrē sic se res habeat, cognoscere cupis,
 rationem tibi exhibebo. CAL. Imò uero cum cætera perfeceris, hoc etiam perfice. S O C.
 Audi igitur, ut aiunt, pulcherrimū sermonem, quem te arbitror fabulam putaturum: ego
 uero non fabulam, sed sermonem. Nam tanq; uera quæ dicturus sum, tibi narrabo. Prose-
 cto quemadmodū ait Homerus, Iupiter, Neptunus & Pluto, regnum quod acceperunt
 à patre, inter se diuiserunt. Extabat autem lex de hominibus sub Saturno, & semper, &
 nunc etiam extat apud deos: ut quicūq; homines iuste pieq; uitam egissent, cum è uita mi-
 grarent, ad beatorū insulas profecti, in omni felicitate uiuerēt, à malis longe seiuncti: qui
 uero iniuste impieq; uixissent, in punitionis iustiq; supplicij carcerē, quod appellant Tar-
 tarum, irent. Horum uero iudices sub Saturno, atq; etiam sub ipso Ioue regnare nuper in-
 cipiente, uiuentes erant atq; uiuentium, atq; eadem die qua mortem quis obiturus fue-
 rat, iudicabant. quapropter iniuste iudicabatur. Igitur Pluto atq; beatarum curatores in-
 sularum Iouem adeuntes retulerūt, indignos ad eos utrinq; homines deuenire. Ad quos
 sic inquit Iupiter. At ego remedium adhibebo. Nunc enim propterea iudicatur inique,
 quod uestiti atq; circumdati singuli iudicantur, quoniam ante obitum iudicantur. Ita-
 que multi prauas circumferentes animas circumdati sunt corporis forma, & genere atq;
 diuitijs. Præterea quando iudiciū imminet, cōfluit multitudo testium asserentium eos
 iuste uixisse. Quo fit ut iudices ob hæc obstupescant. Accedit quod & ipsi uestiti atque
 circumdati iudicant, oculos & aures & totum corpus quasi animæ uelamen habentes.
 Hæc enim omnia illis obstacula sunt, uidelicet tam sui quidam quam eorum qui iudican-
 tur, amictus. Principio prouidendum est, inquit, ne homines mortem suam præsentia-
 nt: nunc enim præuident, & mandatum est Prometheo, ne eos præsentire permit-
 tat. Deinde nudi his omnibus sunt iudicandi. Sunt enim iudicandi post obitum. Iudi-
 cem quoq; ipsum esse nudum oportet, mortuū uidelicet: & ipso duntaxat animo animū
 ipsum inspicientem statim post insperatū cuiusq; obitum, animum in quā, à suis omnibus
 desertum

desertum, omnemque ornatum exteriorem relinquentem in terra, ut iudicium iuste procedat. Ego igitur utpote qui ante uos hæc præuideram, cōstitui iam meos filios iudices, duos quidem ex Asia, Minoem uidelicet, & Radamāthum: unum uero ex Europa Aeacū. Hi ergo postquam mortui fuerint, iudicabunt in prato quodam, ibique in triuio, ex quo geminae tendunt uiae: altera quidem ad tartarum, altera uero ad insulas beatorum. Et Asiaticos quidem Radamanthus: eos uero qui ab Europa ueniunt, Aeacus iudicabit. Minoi autem id munus iniungam ut ipse diiudicet si quid alijs ambiguitū fuerit, ut iustissime, recteque de transmissione animarum iudicetur. Hæc sunt o Callicles quæ audiui, ueraque esse credo, atque ex his sermonibus adductus ita mecum reputo. Mors quidem est ut mihi uideatur nihil aliud quam rerum duarum, animæ scilicet atque corporis, à se inuicem dissolutio. Cum uero duo hæc disiuncta sunt inuicem, non multum abest quin utrunque ipsorum habitum seruet eundem quem uiuente homine possidebat. Principio corpus tam naturam suam quam culturam passionisque præfert. Veluti si magnū erat alicui corpus uel natura, uel alimonia, uel utrisque dum uiuebat: mortuo etiam homine erit magnum. Item si crassum fuerat, erit & crassum, cæteraque similiter. Præterea si comædi studiosus homo fuerat, seruabit comam. Rursus si quis erat uerbero, multaque plagarum uestigia corpori habebat impressa uel à uerberibus, uel à uulneribus dum uiueret, huius quoque mortui corpus eadem retinere uideamus. Et si qua in parte fractum erat aut distortum, eo quoque mortuo eadem hæc apparere atque ut summam dicam, qualecunque uiuentis erat corpus, talia ipsius mortui omnia uel plurima ad tempus apparent. Idem quoque mihi uideatur Callicles de anima sentiendum: cuncta enim apparent in anima cum corpus exuerit, tam quæ ex natura, quam quæ ex affectibus inerant, quæ ob rei cuiusque studium in eam homo contraxit. Cum igitur ad iudicem peruenerunt, Asiatici quidem ad Radamanthum, Radamanthus eos sistens uniuscuiusque animam intuetur, cuius tamen anima illa fuerit non animaduertit. Sed plerumque magni Persarum regis aut alterius regis siue potentis obuium animam contemplatus nihil in eo reperit sani: sed periurij atque iniustitiæ quasi quibusdam uerberibus cicatricibusque infectum, qualia cuiusque actio contraxit impressitque animo, omniaque obtorta mendacijs atque uanitate, nihilque recti habentem, quia sine ueritate fuerat educatus: præterea ob peccandi licentiam & petulantiam mollemque lasciuiam & in actionibus singulis intemperantiam, incōpositum penitus atque turpem. Animum igitur contemplatus sic affectum, statim ignominiose extra custodiam illuc transmittit, ubi meritas subire pœnas oportet. Conuenit autem omnem qui ab aliquo recte punitur, uel ipsum fieri meliorem utilitatemque percipere, uel cæteris exempla dare, ut alij pœnas eius conspicientes meliores ob timorem efficiantur. Qui uero apud deos & homines ita dant pœnas ut utilitatem inde aliquam referant: hi sunt qui peccata sanabilia commiserunt, quibus dolor cruciatusque prodest & apud homines & apud inferos. Non enim aliter quis potest ab iniustitiâ liberari. Qui autem extrema iniustitiâ detinentur, ac propter eiusmodi delicta sunt insanabiles, ex his exempla sumuntur, ipsique nullam amplius utilitatem inde reportant, utpote qui sanari non possint: sed profunt duntaxat alijs per exemplum, qui eos intuentur propter flagitia maximis acerbissimisque & terribilissimis pœnis omni tempore cruciatis, tanquam exemplum monimentumque & spectaculum apud inferos in carcere præbentes iniustis omnibus qui ad ea loca descendunt. Quorum unum dico fore Archelaum, si uera narrat Polus, & alium quicumque tyrannus talis extiterit. Arbitror autem in eorum numero qui solum exempla tradunt, plurimos esse tyrannos, reges, potentes, ciuitatum gubernatores. Quippe cum hi ob ipsam peccandi licentiam grauissima prophanissimaque peccata committant. Attestatur autem nobis Homerus, qui reges & potentes inducit apud inferos omni tempore cruciatis, ceu Tantalum, Sisyphum, & Tityum. Therstem uero & si quis alius priuatim fuit malus, nullus unquam uelut insanabilem magnis fecit pœnis torqueri, quippe cum licentiam, ut arbitror, non habuerit. quamobrem felicior erat illis, quibus licentia sceleris perpetrandi dabatur. Profecto Callicles ex his qui potentiam licentiamque habent, sunt qui nimium prauifuerunt. Nihil tamen prohibet inter hos etiam bonos quosdam esse uiros: & certe qui talis fuerit, mirifice est colendus. Nempe arduum est o Callicles ingenti que laude dignum, ut quis in magna peccandi licentia constitutus iustam transigat uitam: paucique tales reperiuntur. Fuisse tamen & hic & alibi, atque ut arbitror, erunt nonnulli præclari bonique uiri, hac uidelicet

licet uirtute præditi, per quam ea quorum sibi concessa est autoritas, iusta tractarent. Vnus autem Græcorum omnium probatissimus Aristides Lysimachi filius extitit. Plures autem ô uir optime potentum improbi sunt. Quamobrem ut dicebam quando Rhadamantus aliquem eiusmodi deprehēdit, nihil aliud in ipso nouit, neq; quisnam sit, neq; ex quibus ortus, sed utrum sit malus: cumq; id compererit, dimittit in Tartarum, obsignans utrum sanabilis uel insanabilis uideatur. Ille uero illuc transmissus meritis subit pœnas. Interdum uero alium intuitus animum uel priuati, uel alicuius alterius qui pie atq; integre uixerit: quod quidem philosophis potissimum contingere arbitrō, rem suam agentibus neq; multis se negocijs implicantibus: applaudit huic, transmittit ad insulas beatorū. Hæc eadem Aeacus efficit. Vterq; uero ipsorū uirgam tenet, dum iudicat. Minos autem considerans sedet solus, aureum habens sceptrū, quemadmodū de hoc apud Homerum inquit Vlysses, uidelicet illum uidisse sceptrū aureum tenentem, iuraq; mortuis dantem. Ego igitur ô Callicles ab huiusmodi sermonibus flector, & iam considero qua ratione iudici sanissimum animum ostendere possim. Quamobrem omnes populi spernens honores, ueritatemq; considerans, conabor reuera, quàm maxime potero bonus uiuere atq; mori. Cohortor autem & ceteros omnes quantum possum. Te quoq; ad huiusmodi uitam reuoco atq; certamen: quod equidem assero præ alijs certaminibus in hac uita esse homini subeundum. Quapropter & te obiurgo qui nō poteris tibi ipsi opem ferre quando de te iudicabitur, instabitq; sententia quam modo dicebam, Sed cum perueneris ad iudicem Aeginæ filium, illeq; te apprehensum ducet: oscitabis uacillabisq; illic non minus quàm ego hic apud iudices uestros. Ibi forsitan percutiet te aliquis turpiter super genam, & contumelia iniuriāq; profus afficiet. Hæc forsitan anilis quædam fabula tibi uideatur, & quæ dicta sunt contemnis: sed profecto nihil mirabile foret hæc spernere, si quo pacto perquirentes meliora his & ueriora inuenire possemus. Nunc uero uides, cum tres uiri litis omnium qui nunc sunt Græcorum sapientissimi, tu scilicet, & Polus, & Gorgias, non posse uos tamen ostendere alia esse ratione uiuendum, quàm ea quæ illuc quoq; conducere uideatur. Immo uero in tot sermonibus cum ceteri redarguti fuerint, solus hic remanet firmus: scilicet cauendum esse iniuriam facere magis quàm pati: idq; uiro præ ceteris omnibus meditandum, non ut bonus quidem uideatur, sed ut reuera sit bonus publice atq; priuatim: Si quis autem malus quodam modo fuerit, esse puniendum. Idq; secundo loco bonum esse, post id quod est esse iustum, uidelicet fieri castigatione bonum, pœnasq; iniustitiæ luere: omnem præterea adulationem circa seipsum & alios, siue paucos, siue multos fugiendam esse: Rhetorica deniq; omniq; alio actionis genere pro iustitia dūtaxat utendum. Quas ob res mihi credens, sequere me illuc, quò cum perueneris, & uiuens & mortuus beatus eris, quemadmodum tuus quoq; sermo significat. Atq; permitte ut aliquis te contemnat ut stultum, iniurijsq; si libet afficiat, ne ue cures, si ignominiose percutiaris. Nihil enim graue patieris si reuera honestus bonusq; sis uirtutemq; exerceas. Postquam uero sic unā exercitati fuerimus, tunc si tibi operæpretium esse uidebitur, ad publica iam nos negocia conferemus, aut ad quodcunque nobis deliberantibus tum, quando melius deliberare poterimus, uisum fuerit. Turpe enim est cum tales simus, quales nunc esse uidemur, iactare se uerbis quasi aliquid simus: quibus nunquam de rebus eisdem & quidem maximis eadem iudicantur, intantum processimus ruditatis. Hanc igitur rationem, quæ nunc nobis innotuit, tanquam ducem sequamur, ostendentem nobis, hunc optimum esse uiuendi modum, ut iustitiam ceterasq; uirtutes per totam uitam exerceamus. Huic igitur obtemperemus, aliosq; ad hanc adhortemur. Non autem pareamus illi, qua tu confusus ad eandem me exhortaris.

Nullius enim est precij.